Kharazmi University

Space Economy and Rural Development

Online ISSN: 2588-476x
Homepage: https://khu.ac.ir

Designing a Model of Influencing Factors on the Development of Rural Entrepreneurship with a Meta-Analysis Approach

Mohamad Zaheri [1] | Hossein Karimzadeh [2]✉ | Nabiollah Hosseini Shahpariyan [3]

1. Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Planning and Environmental Sciences, Tabriz University, Iran. E-mail: zaheri@tabrizu.ac.ir
2. Corresponding author, Associate Professor, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Planning and Environmental Sciences, Tabriz University, Iran. E-mail: karimzadeh10@gmail.com
3. PhD student, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Planning and Environmental Sciences, Tabriz University, Iran. E-mail: nabi.hosseini12@gmail.com

Article Info

Article type:
Research Article

Article history:
Received 22 July 2024
Received in revised form 3 October 2024
Accepted 6 October 2024
Published online 21 December 2024

Keywords:
Rural Development,
Entrepreneurship Development,
Meta-Analysis,
Rural Entrepreneurship.

ABSTRACT

Objective: Entrepreneurship by creating job opportunities, generating wealth and improving economic conditions is the basic background for raising the level of development of the society. But it should be noted that the formation of entrepreneurship, especially rural entrepreneurship, requires the provision and creation of platforms that can create a favorable and supportive ecosystem for the development of entrepreneurship and the success of entrepreneurs. Based on this, in this research, the aim is to identify the influencing factors on the development of rural entrepreneurship by using the meta-analysis method and CMA_3 software.

Methods: In order to carry out this research, all the articles in the last 12 years in the country's periodicals have been examined through valid practical databases using keywords related to the research title, and 13 research articles and 2 university theses that met the entry criteria have been selected. and the information of 11 factors and 343 variables were included in the meta-analysis.

Findings: The results showed that from the total variables, 175 variables were repeated 50 times in different studies, with 8 cases (16%) having an effect size less than 0.3, 37 cases (74%) having an effect size between 0.3 and 0.5%. And 5 cases (10%) had an effect size higher than 0.5. Also, among the factors affecting the development of rural entrepreneurship, the factors with low and medium effect sizes were 9% and 82%, respectively, and had high effect sizes. It should be noted that among the 11 factors, 7 factors (individual, economic, social, environmental, infrastructural, educational and institutional) were recognized as the most frequent factors. In individual factors, there are variables (sense of competitiveness, enthusiasm and ambiguity tolerance), economic (production and marketing, access to government facilities and support), social (Spatial Belonging, the right to nature and economic security), environmental factor (access to land, water and environment) appropriate natural), infrastructural (physical infrastructure, business environment and market access), educational (promotional training) and in the institutional factor variables (institutionalization, media coverage of rural entrepreneurship and entrepreneurship laws), have the largest effect size.

Conclusions: A review of studies with a meta-analysis approach shows that rural entrepreneurship is influenced by various factors. In this research, with a combined approach, the results of various researches, influencing factors and variables have been prioritized based on the effect size coefficient, and based on that, the model of rural entrepreneurship has been drawn.

Cite this article: Zaheri, M., Karimzadeh, H., & Hosseini Shahpariyan, N. (2024). Designing a Model of Influencing Factors on the Development of Rural Entrepreneurship with a Meta-Analysis Approach. *Space Economy and Rural Development*, 13 (50), 123-150. http//doi.org/10.61186/serd.13.50.4

© The Author(s).
Publisher: Kharazmi University.
DOI: http//doi.org/10.61186/serd.13.50.4

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]
[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

There is a well-established correlation between national economic growth, increased investment capacity, and the level of entrepreneurial activity. Beyond its critical role in expanding private sector economic functions, reducing unemployment, and driving profitability, entrepreneurship also serves as a dynamic and transformative force at the social level. In recent years, numerous studies in Iran have examined the factors influencing rural entrepreneurship. Given the complex, multidimensional nature of these factors—spanning economic, environmental, and infrastructural domains—comprehensive analysis is essential to inform effective policy and strategic planning.

Rural entrepreneurship is shaped by structural strengths and limitations that require a robust methodological approach to uncover. Understanding these elements is vital for policymakers, private sector stakeholders, and practitioners aiming to implement optimized and evidence-based development plans. This research seeks to identify and prioritize the key factors affecting rural entrepreneurship in Iran. By conducting a systematic meta-analysis of past research conducted over various timeframes, this study aims to consolidate findings and propose a development model for rural entrepreneurship based on aggregated evidence.

Methods

This study employed a meta-analysis methodology, suitable for synthesizing quantitative research results and identifying patterns across studies. The research process included selecting a relevant topic, identifying studies that addressed similar hypotheses, coding study characteristics, and calculating statistical measures such as means and effect sizes. Effect size, the primary metric used in meta-analysis, reflects the magnitude of the relationship between variables.

Sampling Procedures: The study extracted key metrics—means, mean differences, sample sizes, significance levels, and *t*-values—from the selected research articles. Inclusion criteria were: Focus on rural entrepreneurship, Quantitative data with extractable statistics, and Availability of full-text articles published in reputable sources using sound methodologies.

Sample Size, Sampling method and Validity: From an initial pool of over 50 studies, only 15 met the inclusion criteria. Many were excluded due to qualitative designs or the use of models not suitable for meta-analysis (e.g., SEM, MIM, GIS, decision-making models). The final meta-analysis incorporated data from 15 articles covering 11 major factors and 343 variables. Analysis was conducted using CMA3, the latest meta-analysis software, which converted extracted data into effect sizes for cross-study comparison.

Results

Of the 343 total variables analyzed, 175 appeared in multiple studies, while 168 were mentioned only once. The 50 most commonly cited variables (repeated 175 times) were categorized based on Cohen's effect size: 16% had low effect sizes, 74% had moderate effect sizes, and 10% had large effect sizes.

The most frequently cited variables included: risk-taking, knowledge and awareness, creativity and innovation, participation, self-confidence, and physical infrastructure. Study heterogeneity was high at 85.89%, indicating a diverse body of literature. However, funnel plot analysis confirmed no publication bias, as studies clustered at the top of the funnel, demonstrating low standard error.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

Eleven overarching factors were identified as central to rural entrepreneurship: social-cultural, economic, individual, infrastructural, and environmental. These were synthesized into a rural entrepreneurship development model informed by their frequency and effect sizes.

Conclusion

Many studies in Iran have addressed the determinants of rural entrepreneurship. While the key influencing factors often overlap across studies, slight variations exist in how findings are interpreted. For instance, Haji Hosseini (2012), Ghadiri Masoom et al. (2016), and Rostami et al. (2022) emphasized the importance of individual and infrastructural elements. Other researchers such as Farahani et al. (2013) and Sadeghlou et al. (2016) highlighted social, economic, and institutional factors.

This study confirms and expands upon those findings. Based on effect size analysis, the most influential factors were: Educational (effect size = 0.720), Individual (0.588), Infrastructural (0.585), Economic (0.541), Environmental (0.531), Socio-cultural (0.460) and Institutional (0.216)

The results suggest strong alignment with previous studies, while highlighting education as a particularly significant yet under-emphasized variable in past research. Prioritization of variables based on effect sizes allowed for the construction of a more accurate and actionable rural entrepreneurship model tailored to Iran's context.

***Keywords*:** Rural Development, Entrepreneurship Development, Meta-Analysis, Rural Entrepreneurship.

Author Contributions

M.Z. conceptualized the study, designed the methodology, funded the research, supervised project execution, and contributed to manuscript drafting.

H.K. co-conceptualized the study, provided supervision, and revised the manuscript.

N.H. conducted the investigation, managed data collection and formal analysis, and prepared the initial draft.

Data Availability Statement

Data supporting this study are available upon request from the authors.

Acknowledgements

The authors extend their sincere gratitude to the journal's editorial board and reviewers for their valuable comments and suggestions.

Ethical Considerations

All ethical principles regarding research conduct and publication were observed and confirmed by all contributors.

Funding

This research did not receive external funding.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

دانشگاه خوارزمی

اقتصاد فضا و توسعه روستایی

شاپا الکترونیکی: ۲۵۸۸-۴۷۶X

Homepage: https://khu.ac.ir

طراحی الگوی عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی با رویکرد فراتحلیل

محمد ظاهری[۱] | حسین کریم زاده[۲]✉ | نبی‌الله حسینی شه پریان[۳]

۱. گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، ایران. رایانامه: zaheri@tabrizu.ac.ir

۲. نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، ایران. رایانامه: karimzadeh10@gmail.com

۳. گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تبریز، ایران. رایانامه: nabi.hosseini12@gmail.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:
مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۵/۰۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۷/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۰/۰۱

کلیدواژه‌ها:
توسعه روستایی،
توسعه کارآفرینی،
فراتحلیل،
کارآفرینی روستایی.

چکیده

هدف: کارآفرینی با ایجاد فرصت‌های شغلی، تولید ثروت و بهبود شرایط اقتصادی، پیش‌زمینه اساسی برای ارتقای سطح توسعه جامعه است. اما باید توجه داشت که شکل‌گیری کارآفرینی به‌ویژه کارآفرینی روستایی نیازمند فراهم بودن و ایجاد بسترهایی است که بتوانند موجب ایجاد یک اکوسیستم مطلوب و حمایت‌کننده توسعه کارآفرینی و موفقیت کارآفرینان شود. بر این مبنا، در این تحقیق هدف، شناسایی عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی با به‌کارگیری روش فراتحلیل و نرم‌افزار CMA_3 می‌باشد.

روش پژوهش: جهت انجام این پژوهش کلیه مقالات در بازه زمانی ۱۲ سال اخیر در نشریات کشور، از طریق پایگاه‌های علمی معتبر با استفاده از کلیدواژه‌های مرتبط با عنوان تحقیق، موردبررسی قرارگرفته‌اند و ۱۳ مقاله پژوهشی و ۲ پایان‌نامه دانشگاهی که از معیارهای ورودی برخوردار بودند، انتخاب شدند که اطلاعات ۱۱ عامل و ۳۴۳ متغیر به فراتحلیل وارد شدند.

یافته‌ها: نتایج نشان داده از مجموع متغیرها، ۱۷۵ متغیر در مطالعات مختلف ۵۰ بار تکرار شده‌اند که ۸ مورد (۱۶ درصد) دارای اندازه اثر کمتر از ۰/۳، ۳۷ موردی (۷۴ درصد) دارای اندازه اثر بین ۰/۳ تا ۰/۵ درصد و ۵ مورد (۱۰ درصد) دارای اندازه اثر بالاتر از ۰/۵ بوده‌اند. همچنین در بین عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی، عوامل با اندازه اثر کم و متوسط هرکدام ۹ درصد و ۸۲ درصد دارای اندازه اثر زیاد بوده‌اند. لازم به ذکر است که در بین عوامل ۱۱ گانه ۷ عامل (فردی، اقتصادی، اجتماعی، محیطی، زیرساختی، آموزشی و نهادی) پرتکرارترین عامل‌ها شناخته شدند. در عامل‌های فردی متغیرهای (حس رقابت‌جویی، شوق و تحمل ابهام)، اقتصادی (تولید و بازاریابی، دسترسی به تسهیلات و حمایت‌های دولتی)، اجتماعی (تعلق مکانی، سازمان‌های مردم‌نهاد و امنیت اقتصادی)، عامل محیطی (دسترسی به زمین و آب و محیط طبیعی مناسب)، زیرساختی (زیرساخت‌های فیزیکی، فضای کسب‌وکار و دسترسی به بازار)، آموزشی (آموزش‌های ترویجی) و در عامل نهادی متغیرهای (نهادسازی، پوشش رسانه‌ای کارآفرینی روستایی و قوانین کارآفرینی)، بیشترین اندازه اثر را به خود اختصاص داده‌اند.

نتیجه‌گیری: مرور مطالعات با رویکرد فراتحلیل بیانگر آن است کارآفرینی روستایی برای شکل‌گیری تحت تأثیر عوامل مختلفی است. در این تحقیق با رویکردی ترکیبی نتایج تحقیقات مختلف، عوامل و متغیرهای اثرگذار بر اساس ضریب اندازه اثر اولویت‌بندی شده‌اند و بر اساس آن مدل کارآفرینی روستایی ترسیم‌شده است.

استناد: ظاهری، محمد؛ کریم‌زاده، حسین؛ حسینی‌شه‌پریان، نبی‌الله (۱۴۰۳). طراحی الگوی عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی با رویکرد فراتحلیل. *اقتصاد فضا و توسعه روستایی*، ۱۳ (۵۰)، ۱۵۰-۱۲۳. http//doi.org/10.61186/serd.13.50.4

ناشر: دانشگاه خوارزمی.

© نویسندگان.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

مقدمه

نواحی روستایی در کشورهای درحال‌توسعه و کمتر توسعه‌یافته علاوه بر اینکه با چالش‌های متعدد جهان امروزی اعم فساد، سوءاستفاده از کارگران، تبعیض، عدم دسترسی به امکانات آموزشی و بهداشتی در امان نیستند (سازمان ملل، ۲۰۰۹: ۴). به‌شدت با چالش‌های دیگر ازجمله، فقر، کاهش جمعیت، کاهش درآمد، کاهش سطح اشتغال، کاهش تولیدات زراعی، کاهش کیفیت زندگی، نارضایتی ساکنان روستایی، امنیت غذایی و مهاجرت نیروی کار مواجه هستند (صالحی کاخکی، جهانی و قنبر زاده، ۲۰۱۹: ۷۰؛ گلانی موتافی، ۲۰۱۳: ۱۰). به همین دلیل، بسیاری از مناطق روستایی این کشورها با کاهش شدید جمعیتی و اقتصادی روبرو هستند، این امر دستیابی به توسعه پایدار جهانی که هم مناطق شهری و هم مناطق روستایی را در برمی‌گیرد، را تهدید می‌کند (رومرو کاسترو، لوپز و پینیرو چوزا، ۲۰۲۳: ۲-۱).

عدم رسیدگی به این مشکلات، آینده روستاها که بخش زیادی از جمعیت جهان را در خود جای‌داده‌اند، را به خطر می‌اندازد (صالحی کاخکی، جهانی و قنبرزاده، ۲۰۱۹: ۷۰). سکونتگاه‌های روستایی کشورمان نیز به دلیل عدم دسترسی یا دسترسی ضعیف به بسیاری از امکانات و خدمات آموزشی، بهداشتی، ارتباطی، حمل‌ونقل و زیرساختی با چالش‌هایی متعددی ازجمله مهاجرت، ناامنی غذایی، فقر، بیکاری و غیره روبرو هستند (کریم زاده، حسینی شه پریان و حسینی کهنوج، ۲۰۱۹: ۶۰). مشکلات فوق و عوامل دیگر، باعث شدند جمعیت روستانشین کشورمان از ۶۸ درصد در سال ۱۳۳۵ به حدود ۲۶ درصد در سال ۱۳۹۵، تنزل پیدا کند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). با توجه به این مشکلات، توسعه روستاها در سال‌های اخیر بیشتر موردتوجه نظریه‌پردازان و برنامه‌ریزان و مدیران دولتی قرار گرفت و در تلاش هستند تا با استراتژی و راهکارهای جدید از معضلات و مسائلی که نواحی روستایی گریبانگیر آن می‌باشند، بکاهند (رکن‌الدین افتخاری و مهدوی، ۱۳۸۵: ۱).

محققین بسیاری، کارآفرینی را به‌عنوان یک ابزار مهم جهت حل بسیاری از مشکلات جوامع مختلف می‌دانند و معتقد هستند که کارآفرینی به دلیل انتقال فناوری، توسعه پایدار، درآمدزایی، پیشرفت اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی، در دهه‌های اخیر، موردتوجه قرارگرفته است. کارآفرینی در مناطق روستایی به علت اثرات اقتصادی و اجتماعی می‌تواند به‌عنوان محرک حیاتی توسعه مدنظر قرار گیرد (سنایی پور، ۲۰۲۴: ۱۴۸). در حقیقت کارآفرینی به‌عنوان استراتژی شناخته می‌شود که در دست برنامه ریزان قرار دارد تا جوامع روستایی را به سمت توسعه رهنمون کنند. امروزه توسعه روستایی بیشتر از همیشه وابسته به توسعه کارآفرینی است و دانشمندان، کارآفرینان روستایی را بزرگ‌ترین اهرم توسعه سکونتگاه‌های روستایی در نظر می‌گیرند (اکبرپور، ۱۴۰۲: ۲). رویکرد کارآفرینی یکی از راهبردهای مهم توسعه روستایی است که در دهه‌های اخیر برای غلبه بر مسائل اقتصادی – اجتماعی پیش روی جوامع روستایی، موردتوجه قرارگرفته است. این رویکرد که تمایل به سمت نوآوری، ریسک‌پذیری و پیش‌نگری دارد ذاتی یک فرد یا جامعه نیست و علاوه بر آن‌یک رویداد شانسی و تصادفی هم نیست بلکه پدیده‌ای است که شرایط محیطی که عملیات در آن صورت می‌گیرد در قالب سطوح مختلف، تعیین‌کننده است (امیدپور، رحمانی فضلی و عزیزپور، ۱۳۹۹: ۲۲). بر اساس دفتر دیده‌بان جهانی کارآفرینی[1]، همبستگی زیادی میان رشد اقتصاد ملی، افزایش قدرت سرمایه‌گذاری و سطح فعالیت کارآفرینی وجود دارد. کارآفرینان به‌عنوان عناصر اصلی در تسریع کشورهای درحال‌توسعه و در تجدید و استمرار توسعه کشورهای صنعتی موردتوجه بوده‌اند. کارآفرینی علاوه بر نقشی که در گسترش فعالیت‌های اقتصادی بخش خصوصی، کاهش بیکاری و سودآوری دارد، در سطح اجتماعی نیز یک عامل متحرک کننده و پویا می‌باشد (زندیه و همکاران، ۱۴۰۲: ۱۹۴). تجربه بسیاری از کشورهای محروم پرجمعیت که بیشتر جمعیت آن‌ها را روستاییان تشکیل می‌دهند، بیان‌کننده این نکته است که توجه به مقوله کارآفرینی از مهاجرت روستاییان به شهرها می‌کاهد و زمینه‌های اشتغال، رفاه و پیشرفت آنان را در همان روستای سکونتشان فراهم می‌کند (جمینی و جمشیدی، ۱۴۰۰: ۷۴).

در سال‌های اخیر پژوهش‌های متعددی در راستای عوامل اثرگذار بر کارآفرینی روستایی در کشورمان صورت گرفته است و در سال‌های آتی نیز بیشتر خواهد شد. برخی عناوین و موضوعات در حد گیج‌کننده‌ای رشد یافته‌اند و گاه زمان زیادی لازم است

[1] - Global Entrepreneurship Monitor

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

تا محققی بتواند این عناوین را مرور و خلاصه نماید. به دلیل وجود اختلافات بسیار در انتخاب متغیرها، جامعه آماری، روش‌های آماری به‌کاررفته و غیره مقایسه بین مطالعات و به دست آوردن یک نتیجه منسجم و هماهنگ از میان آن‌ها به شکل اکتشافی امری دشوار به نظر می‌رسد. این موقعیت وقتی مشکل‌تر می‌شود که تعداد مطالعات روزبه‌روز بیشتر شده و گاه نتایج حاصله از آن‌ها بسیار متناقض باشد. به دلیل تعداد زیاد مطالعات صورت گرفته در حوزه کارآفرینی روستایی، جهت ترکیب نتایج آنان، استفاده از روش فرا تحلیل امری بسیار ضروری است. فرا تحلیل به دلیل حجم زیاد و فزاینده تحقیقات و نیاز به تلخیص همراه با ترکیب آن‌ها، وجود ناسازگاری‌ها و تناقضات در نتایج تحقیقات و ضرورت حل آن‌ها، تعیین اندازه کلی اثر متغیر مستقل و وابسته بر اساس تحقیقات موجود در هر موضوع خاص را بررسی می‌کند. به‌صورت کلی هدف این روش، ترکیب و یکپارچه‌سازی مطالعه‌های جداگانه و درعین‌حال مشابه هم در قالب الگوی منسجم است.

بنابراین، این پژوهش به دنبال آن است با مرور و فرا تحلیل یافته‌های پژوهش‌های انجام‌گرفته در بازه زمانی مختلف، مهم‌ترین عوامل و مؤلفه‌های تأثیرگذار بر کارآفرینی روستایی را با استفاده از رویکرد فرا تحلیل شناسایی کند و درصدد پاسخ به دو سؤال ذیل است:

- در تحقیقات صورت گرفته مربوط به کارآفرینی روستایی، کدام عوامل و متغیرها بیشترین درجه تکرارپذیری و اندازه اثر را به خود اختصاص داده‌اند؟
- بین عوامل مؤثر بر کارآفرینی روستایی کدام عوامل تأثیر بیشتری دارند؟

پیشینه پژوهش

۱. پیشینهٔ نظری

واژه کارآفرینی از کلمه فرانسوی "Entreprendre" به معنای متعهدشدن نشأت گرفته است. بنا بر تعریف واژه‌نامه وبستر، کارآفرین کسی است که متعهد می‌شود مخاطره‌های یک فعالیت اقتصادی را سازمان‌دهی و اداره آن را تقبل کند (احمدپور داریانی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۰۴) و ابزار تولید را برای ترکیب و تولید محصولات قابل‌عرضه به بازار، خریداری کند. یا با استفاده از فرایند خلق ارزش از طریق ترکیب مجموع‌های منحصربه‌فرد و بهره‌برداری از یک فرصت، تقاضاهای برآورده نشده بازار را برآورده سازد (ولائی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۵۱). ازنظر مارشال (۱۸۹۰) و شومپیتر[1] (۱۹۲۱)، اعتقاد بر این است که کارآفرینی عامل اصلی تعیین‌کننده سطح اقتصادی کشورها است. به‌عبارت‌دیگر، کارآفرینی عامل اصلی موفقیت یک کشور یا منطقه، شکل‌گیری مکانی فعالیت‌های اقتصادی در قلمرو ملی، موتور رشد اقتصادی، ایجاد مشاغل جدید و رفع نابرابری درآمدی به‌حساب می‌آید (فاجو و سیلوا، ۲۰۱۴: ۶۷). کارآفرینی تاریخچه قدیمی دارد اما در دهه‌های اخیر، بیشتر توجه دانشگاهیان، جامعه شناسان، سیاست‌گذاران و مدیران در زمینه‌های مختلف اقتصادی و مالی را به خود جلب کرده است و آن را به‌عنوان یک عامل جهت دستیابی به توسعه و رشد اقتصادی موردبررسی قرار داده‌اند. لذا، درنتیجه چالش‌های توسعه و افزایش سطح فقر، کارآفرینی به‌عنوان ابزاری برای رفع فقر، بیکاری (محمود، ۲۰۱۸: ۱) و ارتقاء توسعه اقتصادی، اشتغال و افزایش کیفیت زندگی مطرح گردید (جوزف آسیتیک، ۲۰۱۶: ۱۰). این رابطه، یو[2] (۱۹۹۸)، معتقد است که هرگونه سیاست اقتصادی باید مبتنی بر کارآفرینی باشد. به همین دلیل کارآفرینی را می‌توان عامل محرک رشد اقتصادی دانست (یو، ۱۹۹۸: ۴۹). که کارآفرینی با ترکیب منابع و یا با استفاده از منابعی که تابه‌حال مورد بهره‌برداری قرار نگرفته است روش‌های جدید را ارائه و موجب تحول در زندگی روزمره می‌شود (احمد پور داریانی و همکاران، ۱۳۸۳: ۱).

مفهوم کارآفرینی روستایی با طرح مباحثی مانند تأمین معیشت، بهره‌وری از منابع، اشتغال‌زایی، توانمندسازی و سایر مباحث جذاب مرتبط با توسعه، نقش‌برجسته‌ای در ادبیات توسعه روستایی یافته است (رضایی مقدم و معصومی، ۱۳۹۷: ۸۳). کارآفرینی روستایی عبارت است از تلاش برای خلق ارزش از طریق شناسایی فرصت کسب‌وکار، مدیریت خطرپذیری متناسب با آن فرصت و بسیج کردن منابع انسانی، مادی و مالی برای ایجاد کسب‌وکار در نواحی روستایی. در تعریف دیگر، کارآفرینی روستایی عبارت است

[1] - Marshall and Schumpeter

[2] - Yu

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

از، ایجاد سازمان جدید که تولیدات جدیدی ارائه می‌کند یا بازار جدیدی به وجود می‌آورد، یا یک فناوری نوینی را در محیط روستایی به کار می‌گیرد (شجاعی فرد، ۱۳۹۸: ۱۸۶). کارآفرینی روستایی به منزلهٔ به‌کارگیری نوآورانه منابع و امکانات روستا در راستای حصول فرصت‌های کسب‌وکار است. در این دیدگاه برخلاف سایر رهیافت‌هایی که توسعه روستایی را بر ورود سرمایه انسانی و مالی از خارج روستا پایه‌گذاری می‌نمایند، تأکید برانگیزش استعدادهای کارآفرینانه محلی و رشد مؤسسات بومی است (رکن‌الدین افتخاری و سجاسی قیداری، ۱۳۹۲ و رحمانی فضلی و همکاران، ۱۳۹۸). یکی از راهکارهای اصلی جهت دستیابی به اشتغال پایدار، تقویت اقتصادی، کاهش بیکاری و مبارزه با فقر در مناطق روستایی، رویکرد کارآفرینی می‌باشد (آرچیبون، ۲۰۰۴: ۵۶). کارآفرینی فعالیتی است که باهدف شروع، سازمان‌دهی و به‌روز کردن تجارت انجام می‌شود و هدف آن ایجاد و توسعه بازارهای جدید، سودآوری، ایجاد خلاقیت، تحرک ایده‌ها، توسعه اقتصاد، تولید محصولات جدید، انباشت منابع، رشد بخش خصوصی، کمک به جامعه محلی، افزایش اشتغال و غیره است (جوزف آسیتیک، ۲۰۱۶: ۹) و برای پویایی اقتصاد محلی بسیار حیاتی است (چیوو، ۲۰۱۹: ۸۰).

پترین[1] (۱۹۹۷)، دررابطه‌با توسعه و کارآفرینی اشاره می‌کند که بین کارآفرینی و توسعه روستایی ارتباط مثبتی وجود دارد و کارآفرینی می‌تواند در بهبود زندگی روستائیان نقش داشته باشد. داس و همکاران[2] (۲۰۱۵) نیز معتقد است که کارآفرینی تنها راه‌حل برای ایجاد افزایش اشتغال و رونق تولید در مناطق روستایی است؛ بنابراین، در عصر حاضر توسعه روستایی بیش از گذشته با پدیده کارآفرینی مرتبط شده است (صادقلو و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۸) و کسانی که از توسعه روستایی حمایت می‌کنند، کارآفرینی را به‌عنوان استراتژیک مداخله توسعه و روند توسعه روستایی به‌حساب می‌آورند (کولکرنی و نارکده، ۲۰۱۶: ۱). زیرا کارآفرینی با ایجاد فرصت-های شغلی و تولید ثروت و بهبود شرایط اقتصادی پیش‌زمینه اساسی برای ارتقای سطح توسعه جامعه است (صادقلو و همکاران، ۱۳۹۶: ۳۸) و کارآفرینی در مناطق روستایی پاسخی برای مشکلات آن‌ها است. به همین دلیل است که از کارآفرینی به‌عنوان "احیای روستاها" نام می‌برند (پاتو، ۲۰۱۵: ۲) و محققان و پژوهشگران آن را به‌عنوان یکی از رویکردهای جدید توسعه روستایی معرفی کرده‌اند (برنت و دانسون، ۲۰۱۷: ۲۶).

کارآفرینی روستایی برای شکل‌گیری تحت تأثیر نیروهای بیرونی و درونی بوده است که هر یک به‌نوعی به ایجاد چالش‌هایی در جامعه روستایی امروزی منجر می‌شوند. ازجمله عوامل بیرونی می‌توان به سیاست‌های حمایتی دولت، موقعیت بازار، توانایی مالی، زیرساخت‌ها، دانش و اطلاعات لازم اشاره کرد. عوامل درونی نیز شامل مدیریت مالی، خصوصیات ویژه کارآفرین، فرآیند تولید و توانایی رقابت است (تقدیسی، هاشمی و هاشمی، ۱۳۹۴: ۸۷). این منابع و فرصت‌های موجود در محیط‌های روستایی (بالقوه و بالفعل، نرم‌افزاری و سخت‌افزاری)، هدایت‌کننده اهداف توسعه، به‌ویژه توسعه اقتصادی، در این جوامع‌اند. در راستای همین فرآیندها و با در نظر گرفتن این دو محیط یک پیوند ارگانیکی میان اهداف توسعه روستایی و توسعه کارآفرینی در این مناطق برقرار می‌شود تا از ترکیب مناسب این عوامل، رفتارهای کارآفرینی در جوامع روستایی در راستای توسعه اقتصادی شکل گیرد (مرادی، ۱۳۹۵: ۹۱). ساوئر[3] با در نظر گرفتن کارآفرینی به‌عنوان الگوی توسعه اقتصادی، توسعه روستایی را تشویق کارآفرین، کمک و مساعدت مدیریتی و فنی کارآفرینان روستایی، حمل‌ونقل روستایی، خدمات ارتباطی و اطلاعاتی روستایی، مدیریت منابع و غیره تعریف می‌کند (ساور، ۱۹۸۶: ۲). از دیدگاه آلیسون[4] فعالیت کارآفرینی تحت تأثیر عوامل گوناگونی مانند ویژگی‌ها و انگیزه‌های فردی، آموزش، فرهنگ و آداب‌ورسوم، قوانین، سیاست‌ها و دانش فنی است که می‌تواند آثار و نتایج مختلفی را به لحاظ الگوهای رفتاری، اقتصادی، اجتماعی و غیره در برداشته باشد (خوش‌مرام، ۱۳۹۵: ۷۸).

یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی، زیرساخت‌های فیزیکی، می‌باشد. این زیرساخت، امکانات زندگی (آب، برق و ...)، دسترسی به فناوری اطلاعات و ارتباطات، دسترسی به منابع مالی و بازار را شامل می‌شود. در خصوص زیرساخت‌های کارآفرینانه، باید نیازهای خاص کارآفرینی که برای کارآفرینان مهم هستند، تأمین شود (ایمنی، ۱۳۸۷: ۲). در مطالعات مختلف با تمرکز بر

[1] - Petrin
[2] - Das et al
[3] - Sauer
[4] - Alison

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]
[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

گرایش‌های فردی، نظریه‌های شخصیتی و جمعیت شناختی، آگاهی، خلاقیت، مخاطره پذیری و نیاز به توفیق، از آموزش به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی نام‌برده شده است (ایزدی، ۱۳۹۲: ۵۴). چارچوب‌ها، قوانین و مقررات اداری نیز یکی دیگر مهم‌ترین عوامل کارآفرینی روستایی محسوب می‌شود. هرچقدر قوانین و مقررات اداری در یک کشور ساده‌تر و مراحل اداری آن کوتاه‌تر باشد، تمایل کارآفرینان بالقوه به شروع کسب‌وکارشان بیشتر خواهد بود. ازاین‌رو، وجود قوانین و مقررات دست و پاگیر، متناقض و پیچیده، همواره ازجمله موانع جدی کارآفرینی و توسعه هستند (مرادی، ۱۳۹۵: ۱۱۴). به‌صورت کلی رشد و توسعه هر پدیده اجتماعی، مستلزم وجود زمینه یا محیط مناسب آن است. ازاین‌رو، کارآفرینی نیز در جامعه توسعه می‌یابد که شرایط و زمینه‌ی مناسب آن فراهم شود.

۲. پیشینهٔ تجربی

پژوهش‌های مختلفی در خصوص عوامل مؤثر بر کارآفرینی روستایی و ارتباط کارآفرینی با توسعه روستایی انجام‌شده است. فراهانی، رسولی نیا و اصدقی (۱۳۹۳)، در پژوهشی به سنجش عوامل اثرگذار بر رشد کارآفرینی در نواحی روستایی دهستان جابر انصار در شهرستان آبدانان پرداخته‌اند. روش این تحقیق توصیفی – تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات به‌صورت میدانی بوده است. نتایج حاکی از آن است که عوامل زیرساختی و اجتماعی، اقتصادی، دانش و آگاهی، اعتمادبه‌نفس، خلاقیت فردی، نوآوری و خلاقیت، زیرساخت فیزیکی و دسترسی به تسهیلات اقتصادی به ترتیب بیشترین اثرگذاری را بر کارآفرینی و اشتغال داشته‌اند. قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۶)، در پژوهش به‌عنوان الگوی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی شهرستان خوی با رویکرد الگوسازی ساختاری تفسیری به این نتایج دست یافتند که از میان عوامل زیرساختی، اقتصادی، نهادی، مشارکتی، فردی و نظام‌های حمایتی شناسایی‌شده، عوامل زیرساختی مستقل‌ترین عنصر (زیربنایی‌ترین عنصر) و عوامل فردی و مشارکت، روبنایی‌ترین عنصر (وابسته‌ترین عنصر) در مدل کارآفرینی مستقل روستایی منطقه است. کریم‌زاده و مجنونی توتاخانه (۱۳۹۸)، در پژوهشی به مدل‌سازی توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر ظرفیت‌های محلی سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بناب پرداخته‌اند. پژوهش حاضر از نوع توصیفی – تحلیلی بوده و از روش میدانی در قالب پرسش‌نامه استفاده‌شده است. نتایج پژوهش نشان داد که متغیرهای نهادی – ساختاری، اقتصادی، اجتماعی و محیطی به ترتیب اولویت دارای بیشترین اثرگذاری بر مدل‌سازی توسعه کارآفرینی روستایی بودند. رحمانی فضلی، عزیزپور و شامانیان (۱۳۹۸)، در پژوهشی به تحلیل ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در ناحیه روستایی دامغان، پرداخته‌اند. روش پژوهش از نوع توصیفی- تحلیلی بوده که جهت گردآوری داده‌ها از مطالعات اسنادی و میدانی به‌صورت پرسشنامه‌ای استفاده‌شده است. یافته‌ها نشان می‌دهد وضعیت مؤلفه‌های کارآفرینی در مناطق روستایی موردمطالعه کمی پایین‌تر از مقدار متوسط و نزدیک به متوسط است. مناسب‌ترین شرایط را می‌توان در بعد کالبدی و سپس به ترتیب مؤلفه‌های در نهادی، اجتماعی، اقتصادی، زیست‌محیطی و فردی مشاهده کرد. زحمتکش و همکاران (۱۴۰۲)، در پژوهش به مدل‌سازی عوامل نهادی مؤثر بر توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی نسا شهرستان کرج به روش توصیفی – پیمایشی پرداخته‌اند. نتایج پژوهش نشان داد که جهت تأثیر عوامل نهادی بر کارآفرینی روستایی مثبت است و بیانگر این است که افزایش و ارتقای عوامل نهادی با بهبود کارآفرینی روستایی همراه است. هپتن[1] (۲۰۰۵)، در پژوهشی با عنوان توسعه کارآفرینی، آزمون رویکردهای سیستماتیک برنامه‌ریزی برای توسعه کارآفرینی روستایی بیان می‌کند که رویکرد سیستمی در برنامه‌ریزی کارآفرینی موجب ایجاد شبکه‌سازی، هموار و مساعد کردن محیط اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی می‌شود. همچنین در این مطالعه تأکید خاصی بر سیاست‌ها و برنامه‌ریزی‌های دولتی در انعطاف‌پذیری و موفقیت کارآفرینان روستایی می‌شود و باید این سیاست‌ها متناسب با شرایط محلی و حمایت‌کننده کارآفرینان باشد که در رویکرد جدید سیستماتیک برنامه‌ریزی، قابل تأمین خواهد بود. هارپا[2] (۲۰۱۷)، در پژوهشی با عنوان "تحلیل مسائل کلان اقتصاد فاکتورهای رقابتی بر نوآوری کارآفرینی روستایی" و با روش توصیفی، مدل توسعه نوآوری کارآفرینی در نواحی روستایی را ارائه نمود. طبق نتایج تحقیق نوآوری می‌تواند توسط تعامل ۴ عنصر و عوامل تعیین‌کننده، استراتژی،

[1] - Heaton

[2] - Haarpa

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

ساختار شرکت، تقاضا و حمایت صنایع از رقابت در نواحی روستایی تعیین گردد. الاولاقی و همکاران[1] (۲۰۱۸)، در مقاله‌ای تحت عنوان تأثیر آموزش‌های کارآفرینانه در گرایش کارآفرینان با تأکید بر کسب‌وکارهای کوچک" به شیوه نیمه‌تجربی و با داشتن یک گروه کنترل و یک گروه آزمایش و انجام پیش‌آزمون به این نتیجه دست یافتند که افرادی که تحت‌تأثیر ارزش‌های کارآفرینانه بوده‌اند، هم توانایی بیشتری در جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای خرد و هم تداوم موفقیت در این کسب‌وکارها را دارند و براین‌اساس، فقدان این‌چنین آموزش‌هایی را مانعی عمده در راستای ایجاد محیط مطلوب، جهت راه‌اندازی کسب‌وکارهای خرد کارآفرینانه برمی‌شمارند. سنایی پور (۲۰۲۴)، در پژوهشی کیفی به نقش کارآفرینی در توسعه پایدار روستایی پرداخته است. نتایج به‌دست‌آمده نشان داده توجه و ترویج کارآفرینی در توسعه کسب‌وکارهای روستایی بسیار مؤثر است و چراکه کارآفرینی موجب توسعه اقتصادی، کاهش فقر، رشد اشتغال، تنوع تولید، شتاب گرفتن توسعه منطقه‌ای و تقویت رشد اجتماعی می‌شود.

افزایش تحقیقات علمی درزمینهٔ عوامل اثرگذار بر کارآفرینی روستایی، جامعه علمی را با اطلاعات پراکنده و عوامل متنوعی که موجب کارآفرینی روستایی می‌شود، مواجه کرده است. برخی تحقیقات عوامل فردی برخی نیز عوامل زیرساختی و اقتصادی و برخی نیز آموزش را مهم‌ترین عامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی دانسته‌اند و برخی نیز سهم ناچیزی را برای این عوامل قائل بوده‌اند. فراتحلیل با ترکیب نتایج کمی مختلف و متناقض، به شناخت منسجم‌تر و منظم‌تر عواملی که در تقویت و توسعه کارآفرینی روستایی نقش دارند، کمک می‌کند. نتایج حاصل از فراتحلیل به تصمیم‌گیرندگان کمک خواهد کرد تا به‌جای تمرکز بر طیف وسیعی از متغیرهایی که منجر به توسعه کارآفرینی روستایی می‌شود، بر متغیرهایی تمرکز کنند که دارای اهمیت بیشتری هستند. همچنین تحقیقاتی که به‌طور خاص، چکیده و ماحصل تحقیقات انجام‌گرفته در حوزه کارآفرینی روستایی را به شیوه‌ای نظام‌مند و علمی فراروی محققان و مسئولان قرار دهد، صورت نگرفته است. در این تحقیق سعی شده است بامطالعه مقالات متعدد، ضمن شناسایی عوامل و متغیرهای کارآفرینی روستایی، فراتحلیلی انجام گیرد تا برآورد اندازه اثر، عوامل و متغیرهایی که بیشترین تأثیر را بر زمینه‌سازی و توسعه کارآفرینی روستایی رادارند، تعیین نمایید.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به روش فرا تحلیل صورت گرفته است. فرا تحلیل روشی آماری است که واحد تجزیه‌وتحلیل در آن، مطالعه است و آزمودنی نیست و پژوهشگر را از اتکا به نتایج یک مطالعه انفرادی یا اتکا به بازنگری‌های غیرکمی سنتی و روایتی در امان می‌دارد و فرصتی ارزنده برای او فراهم می‌کند تا تشابه‌ها و تفاوت‌های روش‌شناختی را در نتایج چندین مطالعه درک کند و با دیدی تراکمی، تصویری کلی از یک فعالیت پژوهشی ارائه دهد. به‌بیان‌دیگر فراتحلیل به پژوهشگران امکان می‌دهد داده‌های حاصل از چندین بررسی و مطالعه را باهم ترکیب کند. در پژوهش فراتحلیل، پژوهشگر با ثبت ویژگی‌ها و یافته‌های توده‌ای از پژوهش‌ها در قالب مفهوم‌های کمی، آن‌ها را برای استفاده از روش‌های نیرومند آماری آماده می‌کند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۰ – ۱۱ و نیازی و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۷۹). در فراتحلیل، ابتدا موضوع انتخاب می‌شود. سپس مسئله فرموله و مطالعه جمع‌آوری می‌شوند که با موضوع مرتبط‌اند و همگی فرضیه یکسانی را بررسی کرده‌اند. مشخصه‌های مطالعات، کدگذاری و استخراج می‌شوند و آماره‌ها و میانگی و سایر داده‌های آماری به‌اندازه اثر[2] تبدیل می‌شوند. اندازه اثر آماره‌ای است که اهمیت اثر آزمایشی یا شدت رابطه بین دو متغیر را منعکس می‌کند (هاشمی و همکاران، ۱۴۰۱: ۳۸).

مطالعه حاضر از نوع تحقیقات اسنادی است و روش تحقیق به‌صورت مرور سیستماتیک و فراتحلیل بوده است. ازآنجاکه دلایلی جهت انتخاب و رد مطالعات وجود داشت از روش نمونه‌گیری هدفمند استفاده شد. به‌منظور انجام پژوهش، کلیه تحقیقات انجام‌شده به زبان فارسی مرتبط به موضوع "عوامل مؤثر بر کارآفرینی روستایی" از طریق بانک‌های اطلاعاتی مورد جستجو قرار گرفت. مقالات جستجو شده با توجه به معیارهای لازم طی سال‌های ۱۳۹۱ الی ۱۴۰۲ قرارگرفته‌اند. این امر نشان‌دهنده آن است که در طی یک دهه اخیر توجه به اهمیت موضوع کارآفرینی در محافل علمی و اجرایی بیشتر بوده است. پس از جستجو بیش از ۵۰

[1] - Al-Awlaqi

[2] - Effect size

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

مطالعه گردآوری شد که تعداد زیادی از آن‌ها فاقد معیارهای ورود اعم از تحلیل کیفی و کمی مثل معادلات ساختاری، میک مک، GIS و مدل‌های تصمیم‌گیری، بودند. از مجموع ۵۵ پژوهش، اطلاعات ۱۵ مقاله که شامل ۱۱ عامل و ۳۴۳ متغیر بوده‌اند وارد فراتحلیل شدند (جدول۱). جستجو از طریق بانک‌های الکترونیکی مشتمل بر پایگاه اطلاعات علمی جهاد دانشگاهی (SID)، پژوهشگاه اطلاعات و مدارک علمی ایران (Iran Doc) و بانک اطلاعات نشریات ایران (Magiran)، صورت گرفت. کلیدواژه‌های موردبررسی عبارت بودند از کارآفرینی، کارآفرینی روستایی، عوامل اثرگذار بر کارآفرینی، کسب‌وکارهای جدید و نوآور روستایی و ظرفیت‌های کارآفرینی روستایی.

باتوجه‌به اینکه در نرم‌افزار فراتحلیل امکان واردکردن بیش از ۱۰۰ نوع فرمت داده وجود دارد، از مقالات انتخابی؛ میانگین، اختلاف میانگین، جامعه آماری، سطح معناداری و مقدار t استخراج گردید. معیار انتخاب پژوهش‌ها برای ورود به فراتحلیل عبارت‌اند از: ۱) پژوهش‌هایی که به موضوع تحقیق پرداخته باشند، ۲) پژوهش‌های کمی که دارای آماره مناسب باشند، ۳) پژوهش‌هایی که از روش معتبر برخوردار و در نشریات معتبر به چاپ رسیده باشند و متن کامل آن در دسترس باشد.

جهت محاسبات فراتحلیل، نرم‌افزار CMA_3 که جدیدترین نسخه فراتحلیل است، به کار رفت و داده‌های به‌دست‌آمده از مطالعات پیشین به کمک نرم‌افزار به‌اندازه اثر تبدیل شدند. برای تعبیر اثر از معیار کوهن استفاده شد که در آن اثر پایین‌تر از ۰/۳ (کم)، بین ۰/۳ تا ۰/۵ (متوسط) و بالاتر از ۰/۵ (زیاد)، می‌باشد (قنبری قلعه رودخانی و موذن جمشیدی، ۱۴۰۰: ۷۴). برای بررسی سوگیری انتشار از نمودار قیفی، برای تعیین تعداد تحقیقات گم‌شده از روش‌های دوال و توئیدی و N ایمن از خطا و برای روش ناهمگونی از روش کیو استفاده‌شده است.

جدول ۱. مطالعات انتخاب‌شده در تحقیق

کد	نویسندگان	عنوان تحقیق	سال	متغیرهای پژوهش
۱	حاجی حسینی	ارزیابی ظرفیت‌های نواحی روستایی با تأکید بر کارآفرینی و توانمندسازی (بخش شال شهرستان بوئین‌زهرا)	۱۳۹۱	فردی (ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی و تحمل ابهام). اقتصادی (تسهیلات اقتصادی، دسترسی به تسهیلات، نظام‌های حمایتی، مشارکت اقتصادی، رضایتمندی، ظرفیت‌سازی و توانمندی اقتصادی). اجتماعی (مشارکت، نهادسازی و آگاهی). زیرساختی (زیرساخت‌های فیزیکی زیرساخت‌های مالی و زیرساخت‌های نهادسازی).
۲	طوسی، جمشیدی و تقدیسی	کارآفرینی روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن (موردی: روستاهای شهرستان مینودشت)	۱۳۹۳	فردی (سطح دانش، سطح نگرش، ریسک‌پذیری، عضویت در گروه‌های ثانویه و منزلت اجتماعی)، محیطی، اقتصادی و اجتماعی
۳	حیدری ساربان	بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینان روستایی استان اردبیل	۱۳۹۴	اقتصادی (تقویت زیرساخت اقتصادی، ارائه وام و اعتبارات، تخصیص بودجه، ارائه مشاوره در زمینه‌های تولید، توزیع و مصرف، تخصصی شدن کشاورزی، اعمال تخفیف‌های مالیاتی، دسترسی به مواد اولیه و حمایت دولت از صنایع روستایی). آموزشی (توانمندسازی روستاییان، ارائه خدمات ترویجی، برگزاری دوره‌های آموزشی، پخش برنامه‌های رادیویی و تلویزیونی کارآفرینی و توسعه فن‌آوری اطلاعات و ارتباطات). اجتماعی (تقویت ارزش‌های اجتماعی مبتنی بر کارآفرینی، تقویت نهادهای شناختی و هنجاری، تقویت نهادها و تشکل‌های مردمی در نواحی روستایی و تقویت مشارکت اجتماعی). روان‌شناختی (احساس خود ادراکی، بهبود باور و نگرش، مسئولیت‌پذیری، داشتن انگیزه، بهبود نوآوری و خلاقیت، ریسک‌پذیری و تقویت اعتمادبه‌نفس). سیاسی (تقویت زیرساخت قانونی، رفع چالش‌ها و موانع کارآفرینی، حذف مقررات اضافی و دست‌وپا گیر، ساده‌سازی قواعد بوروکراتیک، حذف مراجع متعدد تصمیم‌گیری، ثبات در سیاست‌های دولت، تجمیع روستاهای پراکنده و اصلاح قوانین ورشکستگی). فردی (سن، داشتن تجربه شغلی، سوابق تحصیلی و وضعیت موقعیت اجتماعی).

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

کد	نویسندگان	عنوان تحقیق	سال	متغیرهای پژوهش
۴	مرادی	طراحی الگوی مناسب کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان کرمانشاه	۱۳۹۵	فردی (خلاقیت و نوآوری، توفیق، آینده‌نگری، ریسک‌پذیری و استقلال‌طلبی). اقتصادی (منابع درآمدی و وضعیت اقتصادی و تولیدات روستایی). انسانی، اجتماعی (سرمایه انسانی، هنجارهای اجتماعی و مشارکت). زیرساختی (زیرساخت‌های فیزیکی، زیرساخت‌های سرمایه‌ای و منابع آموزشی و حمایتی).
۵	صادقلو، حیدری ساربان وقلی‌زاده	ارزیابی ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی (موردی: روستاهای دهستان بیزکی)	۱۳۹۶	اقتصادی (برخورداری از فرصت‌های اقتصادی، نیروی کار، دسترسی به تسهیلات و دسترسی به سرمایه). محیطی (محیط طبیعی). فردی (ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، تحمل ابهام، کانون کنترل، توفیق و مهارت و تجربه کاری). زیرساختی (برخورداری روستاها از امکانات اساسی، سهولت دسترسی و وجود ابزارهای اولیه فعالیت). اجتماعی و فرهنگی (حمایت‌های نهادی، مشوق بودن در جامعه، وجود امنیت اقتصادی، وجود زمینه‌های مشارکتی، تعلق به روستا و پیوند اجتماعی).
۶	کریم‌زاده و مجنونی توتاخانه	مدل‌سازی توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر ظرفیت‌های محلی (موردی: روستاهای شهرستان بناب)	۱۳۹۸	فردی (انعطاف‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، انگیزه موفقیت، مهارت و تجربه کاری و دانش و آگاهی). اقتصادی (دسترسی به سرمایه، فرصت‌های اقتصادی و نیروی کار). اجتماعی (مشارکت در روستا و پیوند اجتماعی). محیطی (فضای باز کسب‌وکار، دسترسی به زمین و آب، دسترسی آسان به مواد اولیه، شرایط مناسب اقلیمی، زمین‌های حاصلخیز، تنوع تولیدات کشاورزی و مساحت اراضی). زیرساختی – نهادی (امکانات اساسی اولیه، دسترسی فیزیکی و حمایت‌های نهادی).
۷	رحمانی فضلی، عزیزپور و شامانیان	تحلیل ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در ناحیه روستایی دامغان	۱۳۹۸	اجتماعی (دسترسی به آموزش و مشاوره، مشارکت اجتماعی و شبکه‌های کارآفرینی). فردی (نوآوری و خلاقیت، دانش و آگاهی، اعتمادبه‌نفس، ریسک‌پذیری و آینده‌نگری). اقتصادی (دسترسی به سرمایه و تولید، فروش و بازاریابی و فضای باز کسب‌وکار). زیرساختی (دسترسی به زیرساخت‌های فیزیکی و دسترسی به زیرساخت‌های مالی). نهادی (برخورداری از حمایت‌های نهادی و توانایی مدیریت محلی). محیطی (مدیریت منابع و امکانات محیطی).
۸	اسکندری، تقدیسی و قنبری	تحلیل شاخص‌ها و ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بویراحمد	۱۳۹۹	فردی (خلاقیت، انعطاف‌پذیری، نوآوری، توجه به بازار و بازاریابی، رقابت‌جویی، پشتکار، ایستادگی، منفعت شناسی، سخت‌کوشی، مردم‌داری، اراده، خوداشتغالی، پیش‌قدمی، نیاز به کامیابی، انتقادپذیری، ریسک‌پذیری، دانش، انرژی بالا، ابتکار، فرصت شناسی، شوق، نتیجه‌گرا و مدیریت کسب‌وکار).
۹	ایزدی و قنبری	کارآفرینی و توسعه مناطق روستایی با تأکید بر کشاورزی (موردی: دهستان رشتخوار)	۱۴۰۰	فردی (سطح تحصیلات، ریسک‌پذیری، اعتمادبه‌نفس، توانایی، پشتکار، دانش، خلاق بودن نوآوری، آینده‌نگری و علاقه به خوداشتغالی و فعالیت). اجتماعی (داشتن ارتباط گسترده، روحیه گروه‌گرایی مثبت، وجود محیط و فضای آرام در روستا، پیش‌قدم بودن در فعالیت‌ها، فرصت‌گرا بودن، اشتیاق زیاد به کارهای بزرگ، اهل کار و عمل بودن و مشارکت). اقتصادی (دسترسی به سرمایه، دسترسی به صنعت، درآمد و پس‌انداز، تولید و فروش بازاریابی تولیدات و تنوع‌بخشی به فعالیت‌های روستایی). نهادی (وجود انجمن‌های کارآفرینی، پوشش فراگیر رسانه‌های جمعی درباره کارآفرینی حمایت دولت و انتقال دانش کارآفرینان موفق به منطقه و افراد). زیرساختی (حمل‌ونقل، دسترسی به بازار و وجود صنایع روستایی برای فراوری).
۱۰	کرمی و علی یاری	شناسایی عوامل مؤثر بر کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان شیراز	۱۴۰۰	فردی (سن، دانش، سواد، ریسک‌پذیری). اقتصادی، اجتماعی و محیطی.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

کد	نویسندگان	عنوان تحقیق	سال	متغیرهای پژوهش
۱۱	امیرزاده مرادآبادی و ضیایی	عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی (موردی: شهرستان سیرجان)	۱۴۰۱	اقتصادی (دسترسی به سرمایه، دسترسی به تسهیلات، برخورداری از فرصت‌های اقتصادی، نیروی کار، فروش و بازاریابی تولیدات). فردی (ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، مهارت و تجربه کاری، آینده‌نگری و ارتباط با افراد موفق کارآفرین و استفاده از تجربیات). اجتماعی – فرهنگی (حمایت‌های نهادی، وجود امنیت اقتصادی، وجود زمینه‌های مشارکتی، استفاده از کلاس‌های ترویجی و وجود انجمن‌های کارآفرینی در مناطق روستایی، دسترسی به فناوری جدید، اشتیاق برای انجام کارهای کارآفرینی و پیوندهای اجتماعی). زیرساختی (برخورداری روستاها از امکانات اساسی، سهولت دسترسی، وجود منابع آب کافی و خاک، شرایط مناسب اقلیمی، شرایط توپوگرافی منطقه، دسترسی به راه ارتباطی و دسترسی به صنعت).
۱۲	رستمی، رحمانی و منشی زاده	تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی نواحی روستایی (موردی: روستاهای بخش چندار شهرستان ساوجبلاغ)	۱۴۰۱	فردی (ابتکار و خلق کار جدید، ترجیح دادن روش‌های و به‌جای روش‌های سنتی، توجه به آینده خانواده و فرزندان، تمایل به انجام کار جدید و ریسک‌های حساب‌شده، آینده‌نگری، تمایل به ایجاد یک کسب‌وکار جدید و برنامه‌ریزی و برنامه مناسب در فعالیت‌ها). زیرساختی (شبکه‌های مخابراتی مناسب، بانک‌ها و مؤسسات ارائه‌دهنده وام‌ها و اعتبارهای مالی در روستا، زیرساخت‌های فیزیکی مناسب همچون جاده و راه‌های ارتباطی روستایی، زیرساخت‌های عمومی مناسب روستایی، افراد آموزش‌دیده ماهر جهت ایجاد کسب‌وکار جدید دسترسی به بازارهای محلی و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی). اجتماعی (مشارکت بخش خصوصی، آشنایی با طرح توجیهی کسب‌وکار جدید، شرایط و قوانین کسب‌وکار، آگاهی از نرخ محصولات در بازار، تنوع شغلی در روستا و استفاده از تسهیلات برای ایجاد کسب‌وکار جدید). اقتصادی (آشنایی با پتانسیل‌های روستاها و شهرهای اطراف، آشنایی با کارآفرینان برتر و مشورت با آنان، مشارکت در روستا، شرکت در نشست‌های عمومی روستا، تشویق روستاییان به ایجاد کسب‌وکار جدید و آگاهی از منافع حاصل از کارآفرینی). نهادی (فعالیت دهیارها و شورا جهت گسترش کارآفرینی، اقدامات دستگاه‌ها و سازمان‌های دولتی در خصوص کارآفرینی، کمک‌های دولت در خصوص ایجاد کسب‌وکار، توزیع بهینه منابع و خدمات دولتی در سطح روستاها، هماهنگی بین نهادها و سازمان‌های متولی در ارائه خدمات روستایی و تشویق سرمایه‌گذاران محلی).
۱۳	علیزاده طولی و همکاران	تحلیل عوامل مؤثر بر کارآفرینی پایدار در سکونتگاه‌های روستایی ساحلی (موردی: روستاهای ساحل جنوب – قشم)	۱۴۰۱	اجتماعی (میزان تحصیلات بهره‌برداران، اعتماد مردم به سیاست‌ها و برنامه‌های دولت، فرهنگ و ارزش‌های اجتماعی حاکم، مشارکت‌پذیری افراد در کاره‌های گروهی، آگاهی و مهارت شغلی، میزان اعتماد مردم به یکدیگر، میزان ریسک‌پذیری، وجود سازمان‌های مردم‌نهاد در روستا و عضویت مردم در آن‌ها، آموزش‌های ترویجی و حرفه‌ای، مهاجرت از روستا به شهر، میزان ارتباطات برون اجتماعی، میزان اعتمادبه‌نفس، آشنای با نوآوری‌ها و نو پذیر بودن، میزان تجربه، اندازه جمعیت روستا، نگرش اعضای جوان خانواده، کارآفرین بودن بهره‌برداران، میزان آگاهی و مهارت). اقتصادی (بازاریابی، بازار رسانی، ارائه تسهیلات) محیطی (دسترسی به آب، نوع بافت خاک، کیفیت آب، آب‌وهوای منطقه، وضعیت طبیعی زمین، حفظ محیط‌زیست و پوشش گیاهی).
۱۴	قادری و همکاران	تحلیل سازوکارهای توسعه کارآفرینی روستایی (موردی: شهرستان زیر کوه)	۱۴۰۲	قوانین و سیاست‌ها (برخورداری از قوانین و نظام قانون‌گذاری مناسب در حوزه کارآفرینی روستایی، مشارکت بخش خصوصی، وجود سیاست‌های تشویقی، گسترش پوشش خدماتی، تسهیل فرایند اداری جهت راه‌اندازی کسب‌وکار و حمایت‌های تسهیلاتی). زیرساختی

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

کد	نویسندگان	عنوان تحقیق	سال	متغیرهای پژوهش
				(اینترنت و شبکه ارتباطی، توسعه راه‌ها، دسترسی به بازارهای فروش، وجود رسانه‌های دیداری و شنیداری، وجود زیرساخت‌های مرتبط با محیط کسب‌وکار و وجود شبکه بانکی کارآمد). اجتماعی و فرهنگی (وجود فرهنگ کارآفرینی، توجه به نقش زنان روستایی، وجود تشکل‌های مردم‌نهاد، تعلق مکانی، فرهنگ کارگروهی و شناسایی و تقدیر از کارآفرینان موفق). آموزشی (آموزش و تقویت مهارت، توسعه مراکز آموزشی، افزایش آگاهی روستاییان، تربیت نیروهای متخصص و ریسک‌پذیری).
۱۵	زحمتکش و همکاران	مدل‌سازی عوامل نهادی مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی (موردی: ناحیه روستایی نسا در شهرستان کرج)	۱۴۰۲	فردی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، اجتماعی –فرهنگی و نهادی

یافته‌های پژوهش

بررسی مطالعات استفاده‌شده در تحقیق حاضر نشان می‌دهد که ۸۶/۶۷ درصد مقالات علمی – پژوهشی بوده‌اند و ۱۳/۳۳ درصد نیز پایان‌نامه‌هایی بودند که اطلاعات آن‌ها از سامانه ایرانداک به دست آمد. مقالات پژوهشی در نشریات جغرافیا و توسعه، اقتصاد فضا و توسعه روستایی، پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، روستا و توسعه، مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، روستا و توسعه پایدار فضا (با بیشترین فراوانی)، برنامه‌ریزی منطقه‌ای، جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، اقتصاد تولید و بازاریابی کشاورزی و مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، چاپ‌شده‌اند. به لحاظ روش‌شناسی اکثر تحقیقات به‌صورت توصیفی – تحلیلی با استفاده از ابزار پرسشنامه صورت گرفته است. بازه زمانی تحقیقات از سال ۱۳۹۱ تا ۱۴۰۲ است. بیشترین فراوانی تحقیقات صورت گرفته در راستای موضوع تحقیق مربوط به سال ۱۴۰۱ با ۲۰ درصد و سال‌های ۱۳۹۸، ۱۴۰۰ و ۱۴۰۲ به تفکیک ۱۳/۳۳ درصد بوده است. قلمرو رشته‌ای محققان نیز نشان‌دهنده آن است که مطالعات صورت گرفته به ترتیب مربوط به رشته‌های جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، اقتصاد کشاورزی و مدیریت و توسعه کشاورزی، بوده است. بررسی فراوانی وابستگی دانشگاهی بیشترین تحقیقات مربوط به دانشگاه شهید بهشتی، خوارزمی تهران و دانشگاه اصفهان، بوده‌اند. مابقی تحقیقات در دانشگاه‌های تهران، تبریز، فردوسی مشهد، زاهدان، اردبیل، زنجان، زابل و یاسوج، صورت گرفته‌اند (شکل ۱).

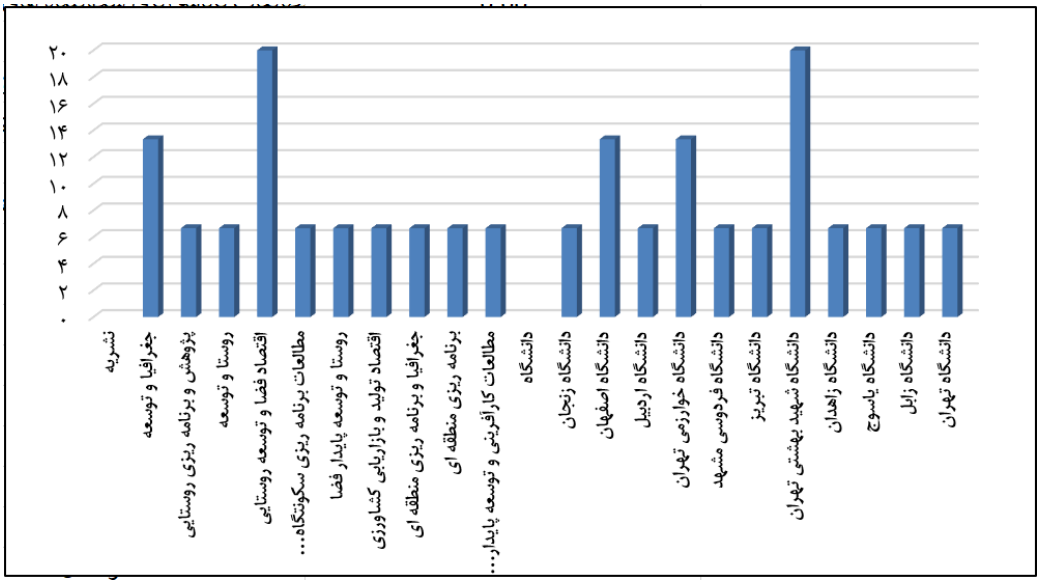

شکل ۱. یافته‌های توصیفی (فراوانی نشریات و وابستگی دانشگاهی)

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

جدول ۲، داده‌های مربوط به فراتحلیل مطالعات کارآفرینی روستایی را در ۱۵ مقاله منتخب بررسی‌شده نشان می‌دهد. اطلاعات این مطالعات حاوی ۳۴۳ متغیر بوده که وارد نرم‌افزار CMA_3 شده که از مجموع، ۱۷۵ متغیر بیشتر از یک‌بار تکرار و ۱۶۸ متغیر تنها یک‌بار تکرار شده‌اند. در جدول زیر ضمن برآورد اندازه اثر، مقدار Z-Value و P-Value به تفکیک هر پژوهش برای متغیرهایی که درجه تکرار آن‌ها بیشتر از یک‌بار بوده است، ذکرشده است. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد سطح اطمینان ۹۵ درصد برای تمامی مطالعات به‌جز متغیر دانش و آگاهی مطالعه ایزدی و همکاران (۱۴۰۰) که مقدار Z آن کمتر از ۱/۹۶ بوده، معنادار بوده است. بزرگ‌ترین مقدار اندازه اثر مربوط به مطالعات؛ حیدری ساربان (۱۳۹۴)، اسکندری و همکاران (۱۳۹۹)، مرادی (۱۳۹۵)، حاجی حسینی (۱۳۹۱) و صادقلو و همکاران (۱۳۹۶)، قادری و همکاران (۱۴۰۲)، امیرزاده و ضیائی (۱۴۰۱) و کرمی و علی یاری (۱۴۰۰)، در متغیرهای ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، مشارکت، زیرساخت‌های فیزیکی، انگیزه، دسترسی به مواد اولیه، حمایت از صنایع روستایی، مردم‌نهاد، پشتکار، توفیق طلبی، تولید، فروش و بازاریابی، رقابت‌جویی، تحصیلات، آموزش‌های ترویجی و فرصت‌های اقتصادی، بوده‌اند.

جدول ۲. اندازه اثر و سطح معناداری متغیرها

نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value	نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value
حاجی حسینی	ریسک‌پذیری	۰/۵۸۵	۹/۳۰	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی	دسترسی به تسهیلات	۰/۴۱۰	۸/۴۰	۰/۰۰۰
طوسی و همکاران		۰/۵۴۸	۷/۹۶	۰/۰۰۰					
حیدری ساربان		۰/۴۷۳	۴/۷۹	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران		۰/۵۱۱	۹/۰۴	۰/۰۰۰
مرادی		۰/۴۰۶	۴/۲۸	۰/۰۰۰	حاجی حسینی		۰/۵۲۸	۸/۱۶	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران		۰/۵۰۹	۹/۰۱	۰/۰۰۰	حاجی حسینی	نظام‌های حمایتی	۰/۳۵۲	۵/۱۱	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران		۰/۳۳۷	۶/۸۴	۰/۰۰۰	مرادی		۰/۳۳۱	۳/۴۲	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران		۰/۲۸۸	۴/۳۶	۰/۰۰۰	حاجی حسینی	مشارکت	۰/۳۴۹	۵/۰۶	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۵۴۴	۱۰/۸۲	۰/۰۰۰	حیدری ساربان		۰/۷۴۴	۸/۹۵	۰/۰۰۰
کرمی و علی یاری		۰/۴۱۹	۵/۸۸	۰/۰۰۰	مرادی		۰/۵۶۷	۶/۴۰	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۳۳۸	۶/۷۷	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران		۰/۴۵۹	۷/۹۵	۰/۰۰۰
علیزاده و همکاران		۰/۲۷۹	۵/۱۱	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۴۰۶	۸/۲۷	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۳۶۷	۵/۵۹	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۲۰۱	۳/۹۶	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران	خلاقیت و نوآوری	۰/۳۲۱	۴/۸۹	۰/۰۰۰	ایزدی و همکاران		۰/۵۲۶	۱۰/۳۸	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۳۳۸	۶/۷۷	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۶۰	۵/۱۲	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران		۰/۳۵۹	۷/۳۳	۰/۰۰۰	رستمی و همکاران		۰/۲۴۳	۴/۹۴	۰/۰۰۰
حاجی حسینی		۰/۳۶۷	۵/۳۵	۰/۰۰۰	علیزاده و همکاران		۰/۲۷۹	۵/۱۱	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۴۱۶	۸/۵۰	۰/۰۰۰	حاجی حسینی	نهادسازی	۰/۳۴۹	۵/۰۶	۰/۰۰۰
حیدری ساربان		۰/۴۸۰	۴/۸۷	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران		۰/۳۰۴	۵/۰۳	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۵۲۶	۱۰/۳۸	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۴۹۶	۱۰/۴۶	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران		۰/۵۲۹	۹/۴۲	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۳۸۴	۷/۸۹	۰/۰۰۰
مرادی		۰/۶۸۷	۸/۳۷	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۵۳۲	۱۱/۴۲	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران	اعتمادبه‌نفس	۰/۳۰۷	۵/۰۹	۰/۰۰۰	حاجی حسینی	زیرساخت‌های فیزیکی	۰/۴۹۸	۷/۵۹	۰/۰۰۰
حاجی حسینی		۰/۳۵۲	۵/۱۱	۰/۰۰۰	مرادی		۰/۶۳۰	۷/۳۸	۰/۰۰۰
حیدری ساربان		۰/۴۶۱	۴/۶۵	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۴۹۶	۱۰/۴۶	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۵۳۰	۱۱/۳۴	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۳۴۵	۷/۰۱	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۵۵۹	۱۲/۱۵	۰/۰۰۰	رستمی و همکاران		۰/۴۳۸	۹/۳۶	۰/۰۰۰

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value	نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value
رحمانی و همکاران		۰/۲۴۸	۴/۹۴	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۵۶۵	۹/۳۲	۰/۰۰۰
علیزاده و همکاران		۰/۲۷۹	۵/۱۱	۰/۰۰۰	حاجی حسینی	زیرساخت‌های مالی	۰/۳۹۰	۵/۷۲	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۰۹۴	۱/۶۸	۰/۰۹۲	مرادی		۰/۵۱۸	۵/۷۰	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۳۳۸	۶/۷۷	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۲۵۷	۵/۱۲	۰/۰۰۰
حاجی حسینی		۰/۳۴۹	۵/۰۶	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۲۵۱	۳/۷۳	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران		۰/۳۷۹	۷/۷۸	۰/۰۰۰	طوسی همکاران	سطح نگرش	۰/۲۹۵	۳/۹۲	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی	دانش و آگاهی	۰/۳۸۴	۷/۷۷	۰/۰۰۰	حیدری ساربان		۰/۳۰۶	۲/۹۴	۰/۰۰۳
قادری و همکاران		۰/۴۰۰	۶/۱۶	۰/۰۰۰	حیدری ساربان	میزان تحصیلات	۰/۵۸۹	۶/۲۱	۰/۰۰۰
کرمی و علی یاری		۰/۴۳۱	۶/۰۸	۰/۰۰۰	علیزاده و همکاران		۰/۲۷۹	۵/۱۱	۰/۰۰۰
طوسی و همکاران		۰/۲۹۵	۳/۹۲	۰/۰۰۰	حیدری ساربان	آموزش‌های ترویجی	۰/۶۳۳	۶/۹۶	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران		۰/۲۹۴	۴/۹۱	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۶۰	۵/۱۲	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران		۰/۲۶۱	۳/۹۴	۰/۰۰۰	علیزاده و همکاران		۰/۲۶۹	۴/۹۲	۰/۰۰۰
حاجی حسینی	تحمل ابهام	۰/۴۱۹	۶/۱۹	۰/۰۰۰					
صادقلو و همکاران		۰/۵۹۴	۱۰/۹۷	۰/۰۰۰					
حیدری ساربان	تجربه شغلی	۰/۴۸۴	۴/۹۲	۰/۰۰۰	مرادی	آینده‌نگری	۰/۵۳۷	۵/۹۷	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران		۰/۲۰۲	۳/۲۸	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۳۴۶	۴/۰۷	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۲۹۲	۵/۷۷	۰/۰۰۰	ایزدی و همکاران		۰/۵۲۶	۱۰/۳۸	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۲۶۴	۵/۲۰	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۵۱	۴/۹۳	۰/۰۰۰
علیزاده و همکاران		۰/۴۳۷	۸/۳۶	۰/۰۰۰	رستمی و همکاران		۰/۲۵۲	۵/۱۲	۰/۰۰۰
حیدری ساربان	دوره‌های آموزشی	۰/۴۸۴	۴/۹۲	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	فرصت‌های اقتصادی	۰/۳۰۷	۵/۰۹	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران		۰/۲۵۷	۵/۱۲	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۲۵۸	۵/۰۶	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۲۶۷	۳/۹۹	۰/۰۰۰	کرمی و علی یاری		۰/۶۷۰	۱۰/۷۰	۰/۰۰۰
زحمت‌کش و همکاران		۰/۲۳۰	۳/۴۲	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۴۱۰	۸/۴۰	۰/۰۰۰
حیدری ساربان	انگیزه	۰/۶۴۹	۷/۲۱	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	نیروی کار	۰/۳۰۷	۵/۰۹	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۲۵۳	۴/۹۷	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۴۹۶	۱۰/۴۶	۰/۰۰۰
کرمی و علی یاری		۰/۵۰۵	۷/۳۲	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۵۸	۵/۰۹	۰/۰۰۰
حیدری ساربان	دسترسی به مواد اولیه	۰/۶۴۹	۷/۲۱	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	دسترسی به سرمایه	۰/۲۸۵	۴/۷۰	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۲۱۱	۴/۱۱	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۳۸۴	۷/۷۷	۰/۰۰۰
حیدری ساربان	مردم‌نهاد	۰/۴۷۰	۴/۷۶	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۳۷۹	۷/۷۸	۰/۰۰۰
علیزاده و همکاران		۰/۲۷۹	۵/۱۱	۰/۰۰۰	ایزدی و همکاران		۰/۳۶۲	۶/۷۴	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۵۷۴	۹/۵۱	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۱۸	۴/۲۵	۰/۰۰۰
حیدری ساربان	حمایت دولت از صنایع	۰/۶۵۹	۷/۳۷	۰/۰۰۰	اسکندری و همکاران	شوق	۰/۵۳۹	۸/۸۸	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۲۲۵	۴/۰۷	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۵۶۷	۱۲/۳۹	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۲۱۹	۳/۲۳	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	سهولت دسترسی	۰/۲۹۷	۴/۹۱	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران	دسترسی به بازار	۰/۵۲۶	۱۰/۳۸	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۳۳۸	۶/۷۷	۰/۰۰۰
رستمی و همکاران		۰/۲۵۲	۵/۱۲	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	محیط طبیعی	۰/۴۴۶	۷/۶۸	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۴۳۲	۶/۷۴	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۴۴۹	۸/۶۲	۰/۰۰۰

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value	نام پژوهشگر	متغیر	اندازه اثر	Z-Value	P-Value
اسکندری و همکاران	پشتکار	۰/۵۹۷	۱۰/۱۵	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	امنیت اقتصادی	۰/۵۵۵	۹/۹۱	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۳۶۲	۶/۷۴	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۳۸	۴/۶۷	۰/۰۰۰
رستمی و همکاران	قوانین کارآفرینی	۰/۳۷۲	۷/۷۹	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	پیوند اجتماعی	۰/۲۱۶	۳/۵۱	۰/۰۰۰
قادری و همکاران		۰/۳۶۰	۵/۴۹	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی		۰/۲۵۲	۴/۹۳	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران	فرصت‌گرا بودن	۰/۵۹۷	۱۰/۱۵	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۳۱۹	۶/۳۷	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۴۸۱	۹/۳۳	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی	فضای کسب‌وکار	۰/۵۲۱	۱۱/۰۹	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران	وجود انجمن‌های کارآفرینی	۰/۲۷۰	۴/۹۲	۰/۰۰۰	رحمانی و همکاران		۰/۲۵۷	۵/۱۲	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۱۵۶	۳/۰۳	۰/۰۰۰	کریم‌زاده و مجنونی	انعطاف‌پذیری	۰/۳۵۰	۷/۰۱	۰/۰۰۰
مرادی	توفیق‌طلبی	۰/۷۶۹	۱۲/۱۰	۰/۰۰۰	اسکندری و همکاران		۰/۲۲۸	۳/۴۲	۰/۰۰۰
صادقلو و همکاران		۰/۲۷۴	۴/۵۱	۰/۰۰۰					
رحمانی و همکاران	تولید، فروش و بازاریابی	۰/۴۹۰	۱۰/۴۷	۰/۰۰۰	ایزدی و همکاران	دسترسی به صنعت	۰/۴۲۰	۷/۹۴	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران		۰/۵۲۰	۸/۵۰	۰/۰۰۰	امیرزاده و ضیایی		۰/۲۰۳	۳/۹۶	۰/۰۰۰
ایزدی و همکاران		۰/۵۲۶	۱۰/۳۸	۰/۰۰۰	ایزدی و همکاران	پوشش رسانه‌ای	۰/۴۶۶	۸/۹۸	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۵۸۷	۱۲/۹۶	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۳۲۴	۴/۸۹	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی	دسترسی به زمین و آب	۰/۲۵۳	۴/۹۷	۰/۰۰۰	رستمی و همکاران	شبکه ارتباطی	۰/۳۲۸	۶/۷۸	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۴۴۹	۹/۳۱	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۲۴۴	۴/۶۳	۰/۰۰۰
علیزاده و همکاران		۰/۵۶۸	۱۱/۵۱	۰/۰۰۰	رستمی و همکاران	مشارکت بخش خصوصی	۰/۳۷۲	۷/۷۹	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران	آشنایی با مدیریت	۰/۳۳۷	۶/۸۴	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۱۳۶	۱/۹۸	۰/۰۴۷
اسکندری و همکاران		۰/۴۱۳	۶/۴۶	۰/۰۰۰	علیزاده و همکاران	فرهنگ و ارزش	۰/۲۶۹	۴/۹۲	۰/۰۰۰
کرمی و همکاران		۰/۳۵۴	۴/۸۷	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۱۷۸	۲/۶۲	۰/۰۰۹
صادقلو و همکاران	امکانات اساسی	۰/۲۳۲	۳/۷۸	۰/۰۰۰	صادقلو و همکاران	تعلق مکانی	۰/۶۰۲	۱۱/۱۷	۰/۰۰۰
کریم‌زاده و مجنونی		۰/۳۹۳	۷/۹۶	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۲۶۴	۳/۹۴	۰/۰۰۰
رحمانی و همکاران		۰/۱۵۳	۳/۰۱	۰/۰۰۳	ایزدی و همکاران	روحیه کارگروهی	۰/۴۸۲	۹/۳۳	۰/۰۰۰
امیرزاده و ضیایی		۰/۵۴۹	۱۱/۸۹	۰/۰۰۰	علیزاده و همکاران		۰/۲۶۹	۴/۹۲	۰/۰۰۰
اسکندری و همکاران	رقابت‌جویی	۰/۶۳۱	۱۰/۹۳	۰/۰۰۰	قادری و همکاران		۰/۱۷۸	۲/۶۲	۰/۰۰۹
کرمی و علی یاری		۰/۵۸۹	۸/۹۰	۰/۰۰۰					
اسکندری و همکاران	ابتکار	۰/۵۶۱	۹/۳۳	۰/۰۰۰					
رستمی و همکاران		۰/۲۵۲	۵/۱۲	۰/۰۰۰					

جدول ۳، میزان ناهمگونی مطالعات بر اساس شاخص کیو را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج حاصل‌شده شاخص کیو با درجه آزادی ۲۴۲۵/۰۲ است که در سطح ۰/۰۰۰ معنادار شده است. همچنین مقدار مجذور ناهمگونی برابر با ۸۵/۸۹ است و چون از ۷۰ درصد بالاتر است، می‌توان نتیجه گرفت مطالعات موردبررسی نامتجانس و ناهمگون است. ضریب همبستگی تاو نیز بیانگر عدم سوگیری انتشار است. اندازه اثر در مدل ثابت و متغیر به ترتیب برابر با ۰/۳۸۹ و ۰/۴۱۱ است که در سطح ۰/۰۰۰ معنادار است. لذا، اندازه اثر مطالعه حاضر بر اساس ملاک‌های کوهن در سطح متوسط است.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

جدول ۳. بررسی ناهمگنی مطالعات موردبررسی (در سطح متغیرها)

مدل	تعداد	برآورد تلفیق		برآورد ناهمگنی			همبستگی تاو	
		برآورد	سطح معناداری	کیو	درجه آزادی	مجذور ناهمگونی	مجذور تاو	تاو
مدل ثابت	۳۴۳	۰/۳۸۹	۰/۰۰۰	۲۴۲۵/۰۲	۳۴۲	۸۵/۸۹	۰/۰۲۴	۰/۱۵۴
مدل تصادفی	۳۴۳	۰/۴۱۱	۰/۰۰۰					

در این پژوهش برای ارزیابی سوگیری[1] انتشار که ناشی از انتشار پژوهش‌های چاپ شده معنادار و عدم انتشار پژوهش‌های غیر معنادار و انواع خطاها است، از نمودار پراکندگی قیفی[2] بهره گرفته شد. باتوجه‌به اینکه مطالعاتی که خطای استاندارد پایین دارند و در بالای قیف جمع می‌شوند، سوگیری انتشار ندارند، نتایج حاصل‌شده در شکل ۲، نشان می‌دهد که مطالعات مورداستفاده در پژوهش حاضر سوگیری انتشار ندارند و هر چه به سمت پایین کشیده شوند، خطای استاندارد بیشتر و درنتیجه سوگیری انتشار بیشتری دارند.

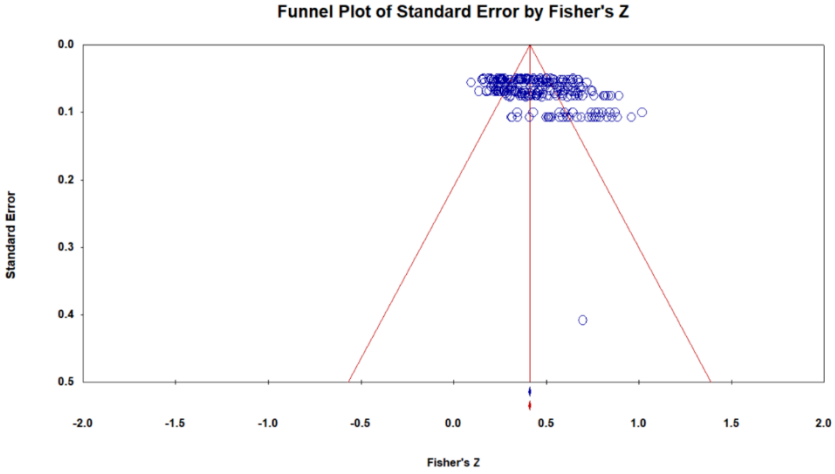

شکل ۲. نمودار قیفی تورش پژوهش‌های اولیه

آزمون N ایمن، تعداد مطالعات گمشده یعنی تعداد مطالعات بیانگر فرضیه صفر را پیشنهاد می‌دهد که باید به تحلیل اضافه شود تا معنادار نبودن آماری اثر کلی به دست آید. با نگاهی به جدول ۴، درمی‌یابیم باید ۸۳۱۰ مطالعه دیگر انجام و بررسی شود تا مقدار P دوسویه ترکیب‌شده از ۰/۰۵ تجاوز نکند و تنها در این صورت است که در نتایج نهایی محاسبات و تحلیل‌ها خطا رخ می‌دهد. این نتیجه دقت و درستی بالای اطلاعات و نتایج به‌دست‌آمده از این پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول ۴. محاسبات N ایمن از خطا

شاخص	مقدار
مقدار Z برای مطالعات انجام‌شده	۱۲۲/۸۹
مقدار P برای مطالعات انجام‌شده	۰/۰۰۰
آلفا	۰/۰۵
باقی‌مانده	۲
Z برای آلفا	۱/۹۵
تعداد مطالعات مشاهده‌شده	۳۴۳
تعداد مطالعات گمشده که مقدار P را به آلفا برساند	۸۳۱۰

در ادامه نتایج جدول ۵، نشان می‌دهد در مطالعات موردبررسی متغیرهای ریسک‌پذیری، دانش و گاهی، خلاقیت و نوآوری، مشارکت، اعتمادبه‌نفس و زیرساخت‌های فیزیکی، بیشترین تکرار را داشته‌اند. بر اساس اندازه اثر ثابت نیز متغیرها رتبه‌بندی شدند

[1] - Bias
[2] - Funnel Plot

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]
[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

که ۱۶ درصد متغیرها دارای اثر کم، ۷۴ درصد متغیرها اثر متوسط و ۱۰ درصد متغیرها؛ شوق، فرصت گرا بودن، تولید، فروش و بازاریابی، رقابت‌جویی و تحمل ابهام، اندازه اثر زیاد داشته‌اند.

جدول ۵. نتایج فرا تحلیل مطالعات با ترکیب اندازه اثر (در سطح متغیرها)

ردیف	متغیرها	تعداد تکرار	اثرات ترکیبی ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	درجه آزادی	اندازه اثر ثابت (اندازه اثر)		
						کمتر از ۰/۳ (کم)	از ۰/۳ تا ۰/۵ (متوسط)	۰/۵ و بیشتر (زیاد)
۱	ریسک‌پذیری	۱۲	۰/۴۱۶	۰/۴۲۷	۱۱		✓	
۲	خلاقیت و نوآوری	۹	۰/۴۱۲	۰/۴۲۷	۸		✓	
۳	اعتمادبه‌نفس	۷	۰/۳۹۹	۰/۳۹۷	۶		✓	
۴	دانش و آگاهی	۱۰	۰/۳۲۷	۰/۳۳۳	۹		✓	
۵	تحمل ابهام	۲	۰/۵۲۴	۰/۵۱۴	۱			✓
۶	دسترسی به تسهیلات	۳	۰/۴۷۱	۰/۴۷۸	۲		✓	
۷	نظام‌های حمایتی	۲	۰/۳۴۵	۰/۳۴۱	۱		✓	
۸	مشارکت	۱۰	۰/۳۶۱	۰/۴۰۸	۹		✓	
۹	نهادسازی	۵	۰/۴۳۴	۰/۴۲۶	۴		✓	
۱۰	زیرساخت‌های فیزیکی	۶	۰/۴۴۶	۰/۴۶۰	۵		✓	
۱۱	زیرساخت‌های مالی	۴	۰/۳۱۷	۰/۳۴۴	۳		✓	
۱۲	سطح نگرش	۲	۰/۲۹۹	۰/۲۹۹	۱	✓		
۱۳	میزان تحصیلات	۲	۰/۳۵۲	۰/۴۳۴	۱		✓	
۱۴	آموزش‌های ترویجی	۳	۰/۳۱۳	۰/۳۸۷	۲		✓	
۱۵	تجربه شغلی	۵	۰/۳۱۶	۰/۳۲۸	۴		✓	
۱۶	دوره‌های آموزشی	۴	۰/۲۷۷	/۲۹۰	۳	✓		
۱۷	انگیزه	۳	۰/۳۹۰	۰/۴۷۶	۲		✓	
۱۸	دسترسی به مواد اولیه	۲	۰/۳۱۰	۰/۴۵۱	۱		✓	
۱۹	مردم‌نهاد	۳	۰/۴۱۷	۰/۴۴۶	۲		✓	
۲۰	حمایت از صنایع روستایی	۳	۰/۲۹۷	۰/۳۸۰	۲	✓		
۲۱	دسترسی به بازار	۳	۰/۳۹۴	۰/۴۰۸	۲		✓	
۲۲	پشتکار	۲	۰/۴۶۶	۰/۴۸۷	۱		✓	
۲۳	قوانین کارآفرینی	۲	۰/۳۶۸	۰/۳۶۸	۱		✓	
۲۴	فرصت‌گرا بودن	۲	۰/۵۳۱	۰/۵۳۹	۱			✓
۲۵	وجود انجمن‌های کارآفرینی	۲	۰/۲۰۹	۰/۲۱۲	۱	✓		
۲۶	توفیق‌طلبی	۲	۰/۴۵۱	۰/۵۶۹	۱		✓	
۲۷	آینده‌نگری	۵	۰/۳۵۴	۰/۳۸۱	۴		✓	
۲۸	فرصت‌های اقتصادی	۴	۰/۳۹۰	۰/۴۲۴	3		✓	
۲۹	نیروی کار	۳	۰/۳۶۴	۰/۳۶۰	۲		✓	
۳۰	دسترسی به سرمایه	۵	۰/۳۲۹	۰/۳۲۸	۴		✓	
۳۱	شوق	۲	۰/۵۵۷	۰/۵۵۷	۱			✓
۳۲	سهولت دسترسی	۲	۰/۳۲۱	۰/۳۲۱	۱		✓	
۳۳	محیط طبیعی	۲	۰/۴۴۷	۰/۴۴۷	۱		✓	
۳۴	امنیت اقتصادی	۲	۰/۳۷۷	۰/۴۰۵	۱		✓	
۳۵	پیوند اجتماعی	۳	۰/۲۶۸	۰/۲۶۸	۲	✓		
۳۶	فضای کسب‌وکار	۲	۰/۳۹۵	۰/۳۹۴	۱		✓	

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

ردیف	متغیرها	تعداد تکرار	اثرات ترکیبی ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	درجه آزادی	اندازه اثر ثابت (اندازه اثر)		
						کمتر از ۰/۳ (کم)	از ۰/۳ تا ۰/۵ (متوسط)	۰/۵ و بیشتر (زیاد)
۳۷	انعطاف‌پذیری	۲	۰/۳۰۶	۰/۲۹۷	۱		✓	
۳۸	تولید، فروش و بازاریابی	۴	۰/۵۳۳	۰/۵۳۳	۳			✓
۳۹	دسترسی به زمین و آب	۳	۰/۴۸۶	۰/۴۹۰	۲		✓	
۴۰	آشنایی با مدیریت	۳	۰/۳۶۳	۰/۳۶۳	۲		✓	
۴۱	امکانات اساسی	۴	۰/۳۴۹	۰/۳۴۲	۳		✓	
۴۲	رقابت‌جویی	۲	۰/۶۱۲	۰/۶۱۲	۱			✓
۴۳	ابتکار	۲	۰/۳۷۲	۰/۴۱۶	۱		✓	
۴۴	دسترسی به صنعت	۲	۰/۳۰۷	۰/۳۱۵	۱		✓	
۴۵	پوشش رسانه‌ای	۲	۰/۴۱۲	۰/۴۰۲	۱		✓	
۴۶	شبکه ارتباطی	۲	۰/۲۹۹	۰/۲۹۸	۱	✓		
۴۷	مشارکت بخش خصوصی	۲	۰/۲۹۴	۰/۲۶۲	۱	✓		
۴۸	فرهنگ و ارزش	۲	۰/۲۳۳	۰/۲۳۲	۱	✓		
۴۹	تعلق مکانی	۲	۰/۴۶۵	۰/۴۵۰	۱		✓	
۵۰	روحیه کارگروهی	۳	۰/۳۳۲	۰/۳۱۸	۲		✓	
	توزیع فراوانی و درصد طبقات اندازه اثر				فراوانی	۸	۳۷	۵
					درصد	۱۶	۷۴	۱۰

بعد از تحلیل متغیرها، عامل‌های تحقیق به‌صورت جداگانه وارد نرم‌افزار فراتحلیل شده است. این عامل‌ها که بر اساس مطالعات مورد بررسی ۱۱ مورد بوده است، تعداد تکرار، اندازه ثابت و تصادفی و رتبه بندی آنها، محاسبه شده است. براساس نتایج جدول۶، عوامل اجتماعی – فرهنگی، اقتصادی، فردی، زیرساختی و محیطی، به عنوان پرتکرارترین عامل های مؤثر بر کارآفرینی روستایی شناخته شدند. رتبه‌بندی عامل‌ها نیز نشان‌دهنده آن است به‌جز عامل نهادی مابقی شاخص‌ها دارای اندازه اثر متوسط و زیاد هستند.

جدول ۶. نتایج فرا تحلیل مطالعات با ترکیب اندازه اثر (در سطح عامل‌ها)

ردیف	عامل	تعداد تکرار	اثرات ترکیبی ثابت	اثرات ترکیبی تصادفی	درجه آزادی	اندازه اثر ثابت (اندازه اثر)		
						کمتر از ۰/۳ (کم)	از ۰/۳ تا ۰/۵ (متوسط)	۰/۵ و بیشتر (زیاد)
۱	فردی	۱۲	۰/۵۸۸	۰/۵۹۰	۱۱			✓
۲	اقتصادی	۱۳	۰/۵۴۱	۰/۵۴۰	۱۲			✓
۳	اجتماعی – فرهنگی	۱۵	۰/۴۶۰	۰/۴۷۷	۱۴		✓	
۴	زیرساختی	۹	۰/۵۸۵	۰/۶۰۵	۸			✓
۵	محیطی	۷	۰/۵۳۱	۰/۵۱۳	۶			✓
۶	آموزشی	۲	۰/۷۲۰	۰/۶۸۴	۱			✓
۷	روان‌شناختی	۱	۰/۵۶۲	۰/۵۶۳	۰			✓
۸	انسانی	۱	۰/۶۵۴	۰/۶۵۴	۰			✓
۹	نهادی	۳	۰/۲۱۶	۰/۲۱۹	۲	✓		
۱۰	قوانین و سیاست‌ها	۱	۰/۶۴۳	۰/۶۴۳	۰			✓
۱۱	سیاسی	۱	۰/۶۶۲	۰/۶۶۲	۰			✓
	توزیع فراوانی و درصد طبقات اندازه اثر				فراوانی	۱	۱	۹
					درصد	۹	۹	۸۲

همان‌طور که در جدول ۷، مشاهده می‌شود مقدار مجذور ناهمگونی در سطح عامل‌ها برابر با ۹۸/۴۳ است و چون از ۷۰ درصد بالاتر است، گویای ناهمگن بودن مطالعات موردبررسی است. اندازه اثر نیز با ۰/۵۲۸ در سطح زیاد قرارگرفته است.

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]
[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

جدول ۷. بررسی ناهمگنی مطالعات موردبررسی (در سطح عامل‌ها)

مدل	تعداد	برآورد تلفیق		برآورد ناهمگنی			همبستگی تاو	
		برآورد	سطح معناداری	کیو	درجه آزادی	مجذور ناهمگونی	مجذور تاو	تاو
مدل ثابت	۶۵	۰/۵۲۸	۰/۰۰۰	۴۰۹۰/۶۲	۶۴	۹۸/۴۳	۰/۲۴	۰/۴۹۸
مدل تصادفی	۶۵	۰/۵۴۱	۰/۰۰۰					

درنهایت بر اساس نتایج حاصل‌شده مدل عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی ترسیم‌شده است (شکل ۳). بر اساس نتایج عوامل فردی، اقتصادی، اجتماعی – فرهنگی، محیطی، زیرساختی، آموزشی و نهادی، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل شناخته شدند. همچنین در دومین سطح نیز ۵۰ متغیر تأثیرگذار مرتبط با عوامل کارآفرینی شناسایی شد. در عوامل فردی ۱۷ متغیر؛ ریسک‌پذیری، خلاقیت و نوآوری، اعتمادبه‌نفس، دانش و آگاهی، سطح نگرش، انگیزه، پشتکار، توفیق طلبی، آینده‌نگری، شوق، ابتکار، انعطاف‌پذیری، فرصت گرا بودن، رقابت‌جویی، تجربه شغلی، تحمل ابهام و روحیه کارگروهی که پرتکرارترین مفاهیم بوده‌اند و اندازه اثر مناسبی به خود اختصاص داده‌اند، شناسایی شد. در ارتباط با عامل اقتصادی نیز ۷ متغیر؛ دسترسی به تسهیلات، نظام‌های حمایتی، حمایت دولت از صنایع روستایی، فرصت‌های اقتصادی، دسترسی به سرمایه، تولید و بازاریابی و نیروی کار، در عامل اجتماعی – فرهنگی نیز ۸ متغیر؛ امنیت اقتصادی، مشارکت، تحصیلات، سازمان‌های مردم‌نهاد، پیوند اجتماعی، مشارکت بخش خصوصی، فرهنگ و ارزش و تعلق مکانی، در عامل محیطی نیز ۳ متغیر؛ دسترسی به مواد اولیه، دسترسی به زمین و آب و محیط طبیعی مناسب، در عامل زیرساختی نیز ۸ متغیر؛ شبکه ارتباطی، فضای مناسب کسب‌وکار در روستا، زیرساخت‌های فیزیکی و مالی، دسترسی به بازار، سهولت دسترسی به روستا، امکانات روستایی و دسترسی به صنعت، در عامل آموزشی نیز ۲ متغیر؛ آموزش و دوره‌های آموزشی و ترویجی و در ارتباط با عامل نهادی نیز ۵ متغیر؛ پوشش رسانه‌های در رابطه با کارآفرینی روستایی، نهادسازی، قوانین کارآفرینی، آشنایی با مدیریت کسب‌وکار و برخورداری از انجمن‌های کارآفرینی، شناسایی شدند.

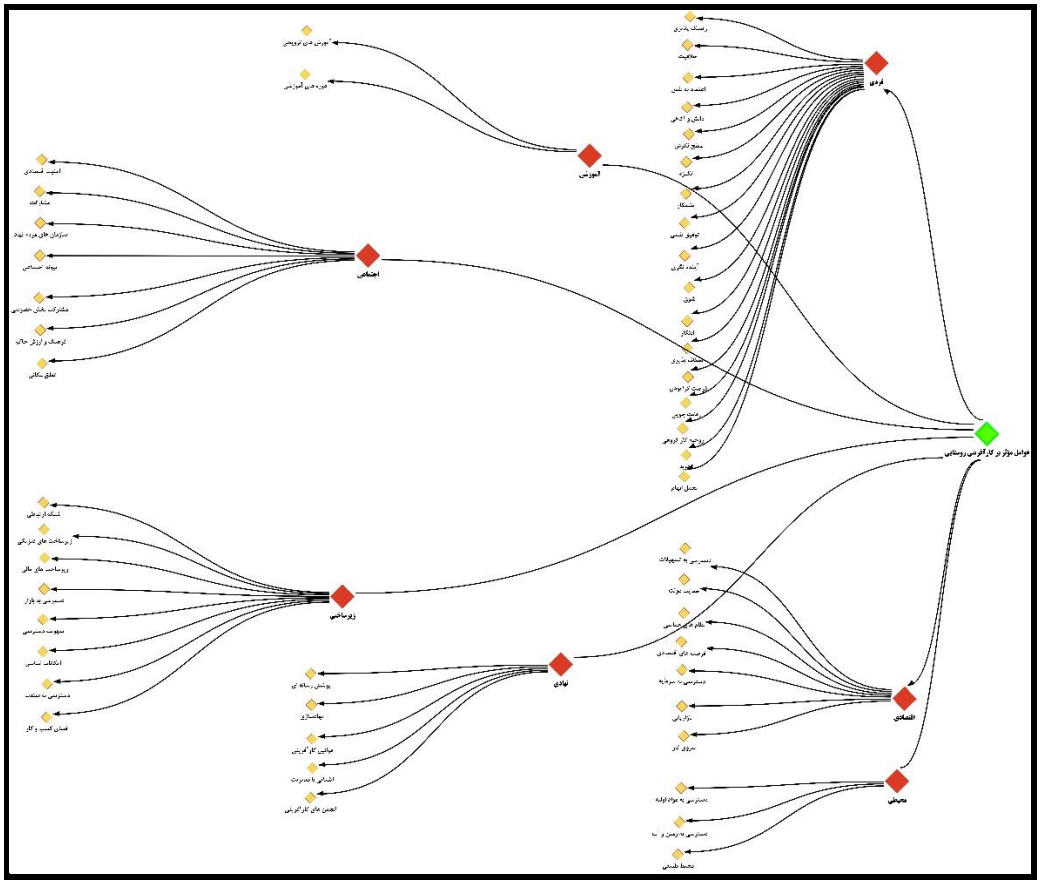

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

شکل ۳. شناسایی و دسته‌بندی عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی

بحث

همان‌طور که اشاره شد پژوهش‌های متعددی در راستای عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی در داخل کشور صورت گرفته است. به‌صورت کلی عوامل اثرگذار در تحقیقات مختلف تقریباً یکسان بوده است؛ اما نتایج حاصل‌شده شاید کمی متفاوت و پراکنده باشد.

حاجی حسینی (۱۳۹۱)، قدیری معصوم و همکاران (۱۳۹۶) و رستمی، رحمانی و منشی‌زاده (۱۴۰۱)، ابعاد فردی و زیرساختی را مهم‌ترین عامل اثرگذار بر کارآفرینی روستایی دانسته‌اند. فراهانی، رسولی نیا و اصدقی (۱۳۹۳) چهار مؤلفه زیرساختی، اجتماعی، اقتصادی و فردی را به‌عنوان مهم‌ترین عوامل مطرح کردند. صادقلو، ساربان و قلی زاده (۱۳۹۶)، رحمانی فضلی، عزیز پور و شامانیان (۱۳۹۸) و کریم زاده و مجنونی توتاخانه، در پژوهش‌های جداگانه بیان داشته‌اند که عوامل اقتصادی، فردی، محیطی، اجتماعی – فرهنگی و نهادی تأثیر بسیار زیادی بر توسعه روستایی دارند. علیزاده طولی و همکاران (۱۴۰۱) نیز معتقدند که مؤلفه‌های اقتصادی و محیطی مثل دسترسی به آب، نوع خاک، پوشش گیاهی و غیره بیشترین تأثیر را بر توسعه کارآفرینی روستایی دارند. نتایج پژوهش قادری و همکاران (۱۴۰۲) نیز حاکی از آن است که مؤلفه‌های آموزشی، زیرساختی و فرهنگی بیشترین اهمیت را در توسعه کارآفرینی دارند. بر اساس مطالعه تقدیسی و هاشمی (۱۳۹۴)، کارآفرینی روستایی تحت تأثیر عوامل بیرونی و درونی است. که از عوامل بیرونی به سیاست‌ها، حمایت‌ها، توانایی مالی، بازار، زیرساخت‌ها و غیره و در عوامل درونی بر مدیریت مالی، ویژگی‌های فردی کارآفرینی، توانایی تولید و رقابت، تأکید داشته‌اند. ساوئر (۱۹۸۶)، نیز توسعه کارآفرینی را منوط به تشویق کارآفرینان از طریق کمک و مساعدت‌های مدیریتی و فنی، امکانات ارتباطی و مدیریت منابع، عنوان کرده‌اند. آلیسون (۲۰۰۳)، در بحث کارآفرینی روستایی بر انگیزه فردی، آموزش، فرهنگ، قوانین و سیاست‌ها و دانش فنی، تأکید کرده‌اند. هارپا (۲۰۱۷)، بر ۴ عنصر، استراتژی، ساختار، تقاضا و حمایت و الاولاقی و همکاران (۲۰۱۸)، در توسعه کارآفرینی بیشترین تأکید را بر آموزش کارآفرینی داشته‌اند. در مطالعه حاضر ۱۱ عامل (فردی، اقتصادی، اجتماعی – فرهنگی، زیرساختی، محیطی، آموزشی، نهادی، روان‌شناختی، انسانی، قوانین و سیاسی) و ۵۰ متغیر شناسایی و اولویت‌بندی شده‌اند. که از میان عوامل، مؤلفه آموزشی بیشترین اندازه اثر را به خود اختصاص داده است. بنابراین یکی از عوامل اثرگذار در توسعه کارآفرینی، آموزش است. به اعتقاد بیکر[1] (۱۹۴۶)، نظریه سرمایه انسانی ساده‌ترین توضیح را درباره رابطه آموزش و کارآفرینی ارائه می‌دهد. آموزش، مهارت‌ها و توانمندهای افراد را افزایش می‌دهد که بخشی از منافع حاصل از آن به آموزش بازمی‌گردد. شولتز[2] (۱۹۷۵)، از منظر نظریه سرمایه انسانی معتقد است، آموزش توانایی افراد را در دستیابی به اطلاعات، شناخت و به‌کارگیری مؤثر آن‌ها افزایش می‌دهد (آقا محمدی و عبداللهی، ۱۳۹۴: ۷۶).

طبق نتایج به‌دست‌آمده عوامل فردی با اندازه اثر ۰/۵۸۸، دومین مؤلفه تأثیرگذار بر توسعه کارآفرینی است. احمد پور داریانی و همکاران (۱۳۸۹)، معتقدند در بررسی کارآفرینان دو نوع رویکرد وجود دارد؛ رویکرد روان‌شناختی و رویکرد رفتاری. او از رویکرد رفتاری به‌عنوان ویژگی‌های جمعیت شناختی یادکرده و به ویژگی‌های تجربی و سابقه توجه دارد. در رویکرد روان‌شناختی نیز به بررسی ویژگی‌های شخصیتی کارآفرین توجه می‌کند. کردنائیج و همکاران (۱۳۸۶)، در رویکرد روان‌شناختی یا شخصیت کارآفرینانه ویژگی‌های شخصیتی مشخص و معینی افراد را مستعد کارآفرینی می‌کنند. در این رویکرد کارآفرینی فردی اهل عمل و باانگیزه‌ای قوی بوده و برای دستیابی به هدف، قبول مخاطره می‌کند. عوامل زیرساختی و محیطی نیز دیگر عوامل مهم در توسعه کارآفرینی روستایی به‌حساب می‌آیند. عوامل محیطی و زیرساختی نظیر فراهم آوردن امکان دسترسی به مواد اولیه، توسعه امکانات حمل‌ونقل و گسترش سیستم‌های اطلاعاتی و ارتباطی، اتصال به منابع اطلاعات و دانش همگانی، گسترش امکانات زندگی در روستاها، نوع خاک و اقلیم و موارد دیگر ازاین‌دست، زمینه را برای توسعه کارآفرینی در روستاها فراهم می‌کند.

عوامل اقتصادی و نهادی نیز از دیگر عوامل مهم و اثرگذار بر توسعه کارآفرینی به‌حساب می‌آیند. در بحث عوامل اقتصادی و نهادی باید به چند مؤلفه ازجمله قوانین و مقررات، پشتیبانی از کسب‌وکارها و دسترسی به منابع مالی، توجه شود. قوانین و مقررات

[1] - Becker

[2] - Schultz

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

باید به تسریع درراه اندازی کسب‌وکار و رشد آن‌ها، کاهش تشریفات اداری، قوانین تولید و بازاریابی، کاهش هزینه‌ها و زمان اجرای فرآیندهای کسب‌وکار، کمک نماید. در بحث دسترسی به منابع مالی، کارآفرینان به دلیل عدم دسترسی به منابع مالی نمی‌توانند برای توسعه کسب‌وکار اقدام کنند. دسترسی به منابع مالی می‌تواند شامل ارائه وام و تسهیلات بانکی و صندوق‌های دولتی یا خصوصی، ضمانت بانکی برای کارآفرینان، بودجه و غیره باشد. در بحث پشتیبانی بیشتر مسئله غیرمالی مدنظر است. حمایت مالی شامل ارائه خدمات حقوقی، امکانات، حمایت در برابر رقابت با شرکت‌های بزرگ، اطلاع‌رسانی و تقویت ارتباط میان کارآفرینان می‌باشد (داوری، باقرصاد و فرخ منش، ۱۴۰۱: ۶). مطابق با نتایج تحقیق، عوامل اجتماعی و فرهنگی یکی دیگر از مؤلفه‌های مؤثر بر کارآفرینی در هر جامعه‌ای است. این دو عامل از ابعاد فراموش‌شده کارآفرینی‌اند که تا به امروز ناشی از نگاه تک‌بعدی به کارآفرینی بوده است، زیرا فردی که به خلق ایده‌های نو می‌پردازد، دارای زمینه‌های اجتماعی مانند ویژگی‌های خانوادگی، آداب‌ورسوم جامعه، میزان مشارکت و همکاری، دوستان و اقوام و همسایگان است که می‌توانند در دستیابی به موفقیت او را یاری کنند. بنابراین کارآفرینی به لحاظ اجتماعی، منافع و آثار مثبتی در جامعه روستایی دارد.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

عوامل گوناگونی بر روند کارآفرینی تأثیرگذار هستند. بدیهی است که بررسی پیشران‌ها اثرگذار موجود زمینه را بهتر و دقیق‌تر مشخص می‌کند و بالطبع برنامه‌ریزی برای رفع آن‌ها، فعالیت‌های یادشده را به‌صورت بهینه و مناسب‌تری امکان‌پذیر می‌کند. باتوجه‌به مطالب فوق و علم به این مهم که تا به امروز عواملی که بر پیدایش کارآفرینی تأثیر می‌گذارند بسیار گسترده بوده است؛ لذا، کارآفرینی می‌تواند به‌وسیله عوامل گوناگونی محدود و یا تسهیل شود. در این پژوهش نیز عوامل اثرگذار بر توسعه کارآفرینی روستایی مدنظر قرار گرفت. علیرغم تحقیقات کاربردی و بسط مبانی نظری در متون فارسی توسط اندیشمندان و پژوهشگران داخلی و تأکیدات بسیار آنان، تاکنون زمینه‌های کارآفرینی در کشورمان فراهم نشده است. برای اینکه بتوانیم توسعه کارآفرینی را در تمام سطوح و الگوهای مختلف روستاها شکل داد نیازمند امکانات و خدمات زیرساختی، فناوری، آموزش و تقویت مهارت‌های فردی، مشارکت‌پذیری، اصلاح قوانین، حمایت دولت، همکاری سازمان‌های متولی و غیره است. اما متأسفانه علیرغم تأکید فراوان بر رویکرد کارآفرینی به‌عنوان احیای روستاها از طریق ایجاد فرصت‌های شغلی، تولید ثروت، بهبود شرایط اقتصادی، بهبود کیفیت زندگی و به‌صورت کلی ارتقای سطح توسعه جامعه روستایی، کارآفرینان تمایل کمی به سرمایه‌گذاری در مناطق روستایی دارند. چراکه در مناطق روستایی فضای نامساعد کسب‌وکار حاکم بوده و این امر سبب شده کارآفرینان برای راه‌اندازی کسب‌وکار خود اقدام نکنند یا در میانه راه متوقف شوند و سرانجام از کار دست بکشند. بنابراین اگر می‌خواهیم کارآفرینی را در روستاها نهادینه کنیم باید برنامه‌ریزی متناسب با اجزای فرآیند کارآفرینی که شامل کلیه فعالیت‌ها، وظایف و اقدامات است، داشته باشیم. در فرآیند کارآفرینی عوامل فردی و آموزش از مهم‌ترین اجزا هستند. بدین معنا که جهت کارآفرینی ابتدا باید ویژگی‌های فردی همچون، ریسک‌پذیری، استقلال‌طلبی، فرصت شناسی، روحیه کارگروهی، رقابت‌جویی، تجربه، ابتکار و غیره جامعه روستایی موردتوجه باشد و از طریق آموزش‌های لازم در جهت تقویت ویژگی‌های روان‌شناختی آنان تلاش نماییم.

زمانی که ویژگی‌های شخصیتی جامعه روستایی تقویت شود، تمایل آن‌ها به ایجاد کسب‌وکار بیشتر خواهد شد. اجزای دوم فرآیند کارآفرینی شامل منابع و امکانات محیطی می‌باشد. کارآفرین باید به منابع شخصی (سازمانی) خود و هرگونه منابع و امکاناتی که احتمال استفاده از آن‌ها وجود دارد تکیه نماید. بنابراین شناسایی واقع‌بینانه منابع و امکانات امری اجتناب‌ناپذیر است. در این بعد لازم است که امکانات و خدمات موردنیاز در حد مطلوب در مناطق روستایی وجود داشته باشد و منابع مالی آن جهت راه‌اندازی کسب‌وکار تأمین شود و درنهایت در مرحله پایانی ساختار و استراتژی کارآفرینی مدنظر است. در این مرحله قوانین و سیاست‌ها که شامل بروکراسی اداری، همکاری سازمان‌های متولی، سرمایه‌گذاری، ارائه و اخذ تسهیلات، تضامین و غیره است، تعیین‌کننده است. به‌هرحال قوانین وضع‌شده باید فعالیت‌های کارآفرینی را تسریع کند. درحالی‌که در کشور ما قوانین و مقررات دولتی مانع عمده کارآفرینی‌اند که موضوع مهم و قابل‌توجهی است. بنابراین درزمینهٔ دولت لازم است قوانینی که مانع کارآفرینان است، را تسریع ببخشد. در جهت مطالب فوق، نتایج تحقیق حاضر نیز ۷ عامل مهم و ۵۰ متغیر اثرگذار را شناسایی کرده است. در بین این عوامل،

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

بعد آموزشی، فردی، زیرساختی، اقتصادی، اجتماعی – فرهنگی، محیطی و نهادی، به‌عنوان مهم‌ترین عوامل شناخته شدند. در بین متغیرها نیز بیشترین اندازه اثر مربوط به متغیرهای؛ رقابت‌جویی (۰/۶۱۲)، شوق (۰/۵۵۷)، فرصت گرا بودن (۰/۵۳۱)، تحمل ابهام (۰/۵۲۴)، پشتکار (۰/۴۶۶) و توفیق‌طلبی (۰/۴۵۱)، بوده است. در عامل اقتصادی بیشترین اندازه اثر به تولید و فروش و بازاریابی (۰/۵۳۳)، دسترسی به تسهیلات (۰/۴۷۱) و فرصت‌های اقتصادی (۰/۳۹۰)، اختصاص‌یافته است. در عامل اجتماعی - فرهنگی متغیرهای، تعلق مکانی (۰/۴۶۵)، سازمان‌های مردم‌نهاد (۰/۴۱۷) و امنیت اقتصادی کسب‌وکارها (۰/۳۷۷)، بیشترین اندازه اثر را داشته‌اند. در عامل محیطی نیز دسترسی به زمین و آب (۰/۴۸۶) و محیط طبیعی (۰/۴۴۷)، در عامل زیرساختی نیز، زیرساخت‌های فیزیکی (۰/۴۴۶)، فضای کسب‌وکار (۰/۳۹۵) و دسترسی به بازار (۰/۳۹۴)، در عامل آموزشی نیز آموزش‌های ترویجی جهاد کشاورزی و مراکز فنی و حرفه‌ای (۰/۳۱۳) و درنهایت در عامل نهادی، متغیرهای نهادسازی (۰/۴۳۴)، پوشش رسانه‌ای کارآفرینی روستایی (۰/۴۱۲) و قوانین دست‌وپاگیر کارآفرینی (۰/۳۶۸)، بر اساس نرم‌افزار فراتحلیل بیشترین اندازه اثر را به خود اختصاص داده‌اند.

در راستای مرور مطالعات و نتایج حاصل‌شده پیشنهادهایی در راستای زمینه‌سازی و توسعه کارآفرینی به شرح ذیل ارائه می‌شود:

- تقویت ویژگی‌های فردی، رفتاری و اجتماعی: نیاز است در این زمینه با برنامه‌ریزی‌های مسنجم و عملیاتی در جهت تقویت و توانمندسازی افراد روستایی بخصوص در سنین پایین قدم برداشت. چراکه باور بر این است که زمان ایده‌آل بر کسب دانش‌پایه کارآفرینی و پرورش نگرش مثبت نسبت به آن دوره خردسالی و نوجوانی است؛ بنابراین در این زمینه آموزش کارآفرینی از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است و می‌تواند احتمال خوداشتغالی و خویش‌فرمایی را افزایش دهد.
- حمایت‌های اقتصادی و مالی: بر کسی پوشیده نیست که یکی از مشکلات اساسی کشور ما عقب‌افتادگی روستاها و مهاجرت روستاییان به مناطق شهری است که عامل اصلی آن مسائل اقتصادی و عدم تخصیص بهینه سرمایه بوده است. خوشبختانه در چند سال اخیر اعتبارات مناسبی به بخش اشتغال روستایی اختصاص‌یافته است. اما متأسفانه آن‌چنان‌که باید در مناطق هدف و به‌صورت اصولی سرمایه‌گذاری نمی‌شود و نیاز است حمایت‌های مالی به اشخاصی اختصاص یابند که توانایی خلق محصول جدید را داشته باشند و از اعمال منابع سرمایه‌ای کشور را که متوجه فعالیت‌های غیرمولد می‌کند، پرهیز شود و سرمایه‌گذاری‌های دولت بر بخش‌هایی از اقتصاد روستایی که متناسب با شرایط منطقه است و به‌سرعت بیشتری شکل می‌گیرد و سرمایه کمتری را نیز طلب می‌کند، ترغیب شود.
- تقویت زیرساخت‌های فیزیکی و محیطی: جوامع روستایی به دلیل ماهیت وجود و کارکردی و ساختاری خود، ارتباط تنگاتنگی با محیط پیرامونی دارند. کارآفرین باید به منابع شخصی (سازمانی) خود و هرگونه منابع و امکاناتی که احتمال استفاده از آن‌ها وجود دارد تکیه نماید؛ بنابراین برخورداری از منابع و امکانات امری اجتناب‌ناپذیر است. در بحث زیرساختی، دسترسی‌ها از اهمیت بالایی برخوردار هستند؛ بنابراین جهت ایجاد فعالیت‌های کارآفرینانه روستایی نیاز است امکانات اولیه اعم از مسیرهای ارتباطی، دسترسی به آب‌وبرق، حمل‌ونقل، دسترسی به بازار و... از کیفیت مطلوبی برخوردار باشد. همچنین شرایط محیطی مثل وضعیت خاک و ظرفیت‌های طبیعی (جاذبه‌های طبیعی و انسانی)، در بحث کارآفرینی کشاورزی و گردشگری مؤثر هستند.
- بستر نهادی: عامل نهادی بر شکل‌گیری فعالیت‌های کارآفرینانه مولد و غیرمولد در مناطق روستایی بسیار اثرگذار است. نهادها، قواعد بازی در جامعه هستند. اگر قواعد بازی از طریق فعالیت‌های غیر سازنده امکان‌پذیر باشد، طبیعی است که کارآفرینان انگیزه کمتری برای ورود به فعالیت‌های تولیدی خواهند داشت. در شرایط کنونی صرف‌نظر از برخی بروکراسی‌های اداری بیشتر به صلاح اقتصاد مناطق روستایی است و باید قوانینی مناسب و دقیق بخصوص در بحث

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

مجوزات، سرمایه‌گذاری و دریافت تسهیلات در نظر گرفته شود. همچنین سیاست‌های کاهش مالیات و عوارض، بهره بانکی، تضامین و غیره که از مشکلات مهم پیشروی کارآفرینان روستایی است، تسریع شود.

ملاحظات اخلاقی

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آن‌هاست.

مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در مقاله به شرح زیر است:

نویسنده اول: استاد راهنمای رساله، طراحی پژوهش، نظارت بر مراحل انجام پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، اصلاح، بازبینی و نهایی‌سازی مقاله.

نویسنده دوم: استاد مشاور رساله، مشارکت در طراحی پژوهش، نظارت بر پژوهش، بررسی و کنترل نتایج، مطالعه و بازبینی مقاله

نویسنده سوم: تهیه و آماده‌سازی نمونه‌ها، انجام آزمایش و گردآوری داده‌ها، انجام محاسبات، تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها، تحلیل و تفسیر اطلاعات و نتایج، تهیه پیشنویس مقاله.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر حامی مالی نداشته است.

سپاسگزاری

نویسندگان مقاله بر خود لازم می دانند از هیات تحریریه مجله و داوران محترم به خاطر بازبینی متن مقاله و ارائه نظرهای ساختاری قدردانی کنند.

منابع

احمدپور داریانی، محمود، دهقانی، محمدرضا، ایمانی پور، نرگس و ضیا، بابک (۱۳۹۷)، واکاوی نقش مزیت‌های منطقه‌ای در ایجاد کسب‌وکارهای جدید، نشریه توسعه کارآفرینی، ۱۱ (۴)، ۶۱۹-۶۰۱. https://jed.ut.ac.ir/article_70383.html

احمدپور داریانی، محمود، شیخان، ناهید و حجت‌الله، رضازاده (۱۳۸۳)، تجارب کارآفرینی در کشورهای منتخب، تهران، انتشارات امیرکبیر.

اسکندری، محمد، تقدیسی، احمد و قنبری، یوسف (۱۳۹۹)، تحلیل شاخص‌ها و ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بویراحمد، فصلنامه مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۵ (۵۴)، ۱۲۹۰-۱۲۷۳. https://ensani.ir/fa/article/544239

اکبرپور، محمد (۱۴۰۲)، مدل‌سازی عوام مؤثر بر توسعه کارآفرینی روستایی (موردی: شهرستان هشترود)، فصلنامه آموزش و مدیریت کارآفرینی، ۲ (۳)، ۱۸-۱. https://eme.razi.ac.ir/article_2770.html

امیدپور، فردوس، رحمانی فضلی، عبدالرضا و عزیزپور، فرهاد (۱۳۹۹)، تحلیل عوامل ساختاری مؤثر بر توسعه کارآفرینی مناطق روستایی شهرستان دلفان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۹ (۳۱)، ۴۰-۲۱. https://serd.khu.ac.ir/article-1-3487-fa.html

امیرزاده مرادآبادی، سمیرا و ضیایی، سامان (۱۴۰۱)، بررسی ظرفیت و عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی بخش کشاورزی در مناطق روستایی (موردی: شهرستان سیرجان)، فصلنامه اقتصاد تولید و بازاریابی کشاورزی، ۱ (۱)، ۱۴۸-۱۳۵. https://japem.asnrukh.ac.ir/article_184417.html

ایزدی، علی و قنبری، سیروس (۱۴۰۰)، کارآفرینی کشاورزی و توسعه مناطق روستایی (موردی: منطقه رشتخوار)، فصلنامه روستا و توسعه پایدار فضا، ۲ (۵)، ۱۹-۳۸. https://vssd.birjand.ac.ir/article_1786.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

ایزدی، بنت‌الهدی (۱۳۹۲)، سازه‌های مؤثر بر توسعه کارآفرینی در مشاغل کوچک روستایی شیراز، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته ترویج و آموزش کشاورزی، دانشگاه شیراز. استاد راهنما: دکتر کورش رضایی مقدم.

ایمنی، سارا (۱۳۸۷)، کارآفرینی راهبردی نو در توسعه روستایی، دومین همایش ملی توسعه روستایی ایران. https://www.sid.ir/paper/820142/fa

آقا محمدی، جواد و عبداللهی، حسین (۱۳۹۴)، تحلیل نقش آموزش در توسعه و ترویج کارآفرینی، نشریه رهیافت، ۵۹ (۲)، ۷۶-۸۸. https://rahyaft.nrisp.ac.ir/article_13572_c0f1cd2b

جمینی، داود و جمشیدی، علیرضا (۱۴۰۰)، مدل‌سازی عوامل مؤثر بر توسعه شاخص‌های کارآفرینی در مناطق روستایی ایران (موردی: اورامانات استان کرمانشاه)، نشریه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۱ (۴۲)، ۹۴-۷۳. https://sppl.ui.ac.ir/article_25804.html

حاجی حسینی، سمیرا (۱۳۹۱)، ارزیابی ظرفیت‌های نواحی روستایی با تأکید بر کارآفرینی و توانمندسازی (موردی: بخش شال شهرستان بوئین‌زهرا)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه زنجان، استاد راهنما: دکتر حسین فراهانی.

حیدری ساربان، وکیل (۱۳۹۴)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت کارآفرینان روستایی استان اردبیل، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۳۸ (۱)، ۱۵۱-۱۶۸. https://gdij.usb.ac.ir/article_1937.html

خوش‌مرام، مژگان (۱۳۹۵)، طراحی الگوی تشخیص فرصت‌های کارآفرینی در بین کارآفرینان بخش کشاورزی استان کرمانشاه، رساله دکتری، دانشگاه رازی کرمانشاه، استاد راهنما: دکتر کیومرث زرافشانی.

داوری، علی، باقرصاد، وجیه و فرخ منش، ترانه (۱۴۰۱)، توسعه و اعتباربخشی الگوی سیاست‌های کارآفرینی، فصلنامه علوم مدیریت ایران، ۱۷ (۶۶)، ۲-۱۷۴. https://journal.iams.ir/article_378.html

رحمانی فضلی، عبدالرضا، عزیزپور، فرهاد و شامانیان، مریم (۱۳۹۸)، تحلیل ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در ناحیه روستایی دامغان، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۸ (۲۸)، ۱۵۶-۱۳۳. https://serd.khu.ac.ir/article-1-3321-fa.html

رستمی، کورش، رحمانی، بیژن و منشی‌زاده، رحمت‌الله (۱۴۰۱)، تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه کارآفرینی نواحی روستایی (موردی: روستاهای بخش چندار شهرستان ساوجبلاغ)، فصلنامه جغرافیا و برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۲ (۲)، ۱-۱۷. https://www.jgeoqeshm.ir/article_147710.html

رضایی مقدم، کورش و معصومی، احسان (۱۳۹۷)، کارآفرینی روستایی پایدار، پاسخی به پیامدهای توسعه بی‌حدومرز کارآفرینی در نواحی روستایی، نشریه کارآفرینی در کشاورزی، ۵ (۲)، ۱۰۴-۸۳. https://jead.gau.ac.ir/article_4350.html

رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و مهدوی، داوود (۱۳۸۵)، راهکارهای توسعه گردشگری روستایی با استفاده از مدل SWOT (موردی: دهستان لواسان کوچک)، فصلنامه مدرس علوم انسانی (برنامه‌ریزی فضایی)، ۱۰ (۲)، ۱-۳۰. https://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-5184-fa.html

رکن‌الدین افتخاری، عبدالرضا و سجاسی قیداری، حمدالله (۱۳۹۲)، توسعه روستایی با تأکید بر کارآفرینی (تعاریف، دیدگاه‌ها و تجربیات)، انتشارات سمت، نوبت اول، تهران.

زحمتکش ممتاز، جواد، افراخته، حسن، ریاحی، وحید و قدیری معصوم، مجتبی (۱۴۰۲)، مدل‌سازی عوامل نهادی مؤثر بر توسعه کارآفرینی (موردی: ناحیه روستایی نسا در شهرستان کرج)، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۲ (۴۶)، ۱-۲۰. https://serd.khu.ac.ir/article-1-4004-fa.html

زندیه، شهنام، صرافی زاده، اصغر، عالم تبریز، اکبر و سخدری، کمال (۱۳۹۹)، الگوی توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر توانمندسازی شناختی و تبیین نقش محیط نهادی در آن (موردی: کسب‌وکارهای روستایی)، فصلنامه روستا و توسعه، ۲۳ (۲)، ۸۷-۶۳. https://rvt.agri-peri.ac.ir/article_122556.html

شجاعی فرد، علی (۱۳۹۸)، توانمندسازی و ایجاد کارآفرینی روستایی در محیطهای کسب‌وکار کوچک (موردی: دهستان آیسین – شهرستان بندرعباس)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۹ (۳۶)، ۱۹۶-۱۸۵. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_3783.html

صادقلو، طاهره، حیدری ساربان، وکیل و قلی زاده، سلیمه (۱۳۹۶)، ارزیابی ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی (موردی: روستاهای دهستان بیزکی)، فصلنامه جغرافیا و توسعه، ۴۹ (۴)، ۳۷-۵۸. https://gdij.usb.ac.ir/article_3450.html

طوسی، رمضان، جمشیدی، علیرضا و تقدیسی، احمد (۱۳۹۳)، کارآفرینی روستایی و تعیین عوامل مؤثر بر آن (موردی: روستاهای شهرستان مینودشت)، فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی روستایی، ۳ (۸)، ۱۱-۱. https://ensani.ir/fa/article/340249

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

علیزاده طولی، محمد، رحمانی، بیژن، منشی‌زاده، رحمت‌الله، رضویان، محمدتقی و مرید سادات، پگاه (۱۴۰۱)، تحلیل عوامل مؤثر بر کارآفرینی پایدار در سکونتگاه‌های روستایی ساحلی (موردی: روستاهای ساحل جنوب – قشم)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۲ (۴۸)، ۱۷۰-۱۵۷. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_5427.html

فراهانی، حسین، رسولی نیا، زکیه و اصدقی، زهرا (۱۳۹۳)، عوامل اثرگذار بر رشد کارآفرینی در نواحی روستایی (موردی: دهستان جابر انصار در شهرستان آبدانان)، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۳ (۹)، ۱۶-۱. https://serd.khu.ac.ir/article-1-2148-fa.html

قادری، الهام، کلانتری، خلیل، براتی، علی اکبری و کدعلیوند، سمیه (۱۴۰۲)، تحلیل سازوکارهای توسعه کارآفرینی روستایی (موردی: شهرستان زیرکوه)، فصلنامه مطالعات کارآفرینی و توسعه پایدار کشاورزی، ۱۰ (۴)، ۵۸-۳۹. https://jead.gau.ac.ir/article_6483.html

قدیری معصوم، مجتبی، غلامی، علی، محمدزاده، فاطمه و رضایی، حجت (۱۳۹۶)، الگوی توسعه کارآفرینی در مناطق روستایی شهرستان خوی با رویکرد الگوسازی ساختاری تفسیری، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۳ (۲۱)، ۱۶۴-۱۳۹. https://serd.khu.ac.ir/article-1-2902-fa.html

قنبری قلعه رودخانه و فضه، موذن جمشیدی، میرهادی (۱۴۰۰)، فراتحلیل عوامل مؤثر بر خلاقیت و نوآوری کارکنان سازمان‌ها، نشریه مدیریت نوآوری، ۴ (۳۸)، ۸۸-۶۳. https://www.nowavari.ir/article_144771.html

کرمی، آیت‌الله و علی یاری، ندا (۱۴۰۰)، شناسایی عوامل مؤثر بر کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان شیراز، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۱۰ (۳۵)، ۲۱۲-۱۹۵. https://serd.khu.ac.ir/article-1-3675

کریم زاده، حسین و مجنونی توتاخانه، علی (۱۳۹۸)، مدل‌سازی توسعه کارآفرینی روستایی مبتنی بر ظرفیت های محلی (موردی: سکونتگاه‌های روستایی شهرستان بناب)، فصلنامه روستا و توسعه، ۲۲ (۸۵)، ۱۱۰-۸۷. https://rvt.agri-peri.ac.ir/article_91771.html

کردنائیج، اسدالله، زالی، محمدرضا، هومن، حیدرعلی و شمس، شهاب‌الدین. (۱۳۸۶)، ابزار سنجش ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینان ایران، تهران، دانشگاه تهران، دانشکده کارآفرینی.

گلرد، پروانه و فرحی، خسرو (۱۴۰۱)، طراحی الگوی توسعه کارآفرینی روستایی در کسب‌وکارهای خرد، فصلنامه توسعه کارآفرینی، ۱۵ (۴)، ۶۵۷-۶۶۷. https://jed.ut.ac.ir/article_91251.html

مرادی، حوریه (۱۳۹۵)، طراحی الگوی مناسب کارآفرینی در نواحی روستایی شهرستان کرمانشاه، رساله دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه خوارزمی تهران، استاد راهنما: دکتر حسن افراخته و دکتر وحید ریاحی.

نیازی، محسن، افرا، هادی، نژادی، اعظم و سخایی، ایوب (۱۳۹۷)، فراتحلیل رابطه سرمایه فرهنگی و سبک زندگی، نشریه جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۹ (۷۲)، ۲۰-۱. https://jas.ui.ac.ir/article_22741.html

نیازی، محسن، حسینی زاده، سعید، یعقوبی، فاطمه، سخایی، ایوب و امیری، مهدیه (۱۳۹۸)، دین و سلامت؛ فراتحلیلی بر مطالعات و پژوهش‌های دین‌داری و سلامت روان در ایران (موردمطالعه: پژوهش‌های انجام‌شده در دهه ۸۰ و نیمه اول دهه ۹۰)، فصلنامه روانشناسی سلامت، ۸ (۲۹)، ۱۹۳-۱۶۸. https://hpj.journals.pnu.ac.ir/article_5861.html

ولائی، محمد، عبدالهی، عبدالله، منافی آذر، رضا و صفری، نوید (۱۳۹۴)، تحلیل عوامل مؤثر بر توسعه پایدار روستایی با تأکید بر کارآفرینی (موردی: شهرستان میاندوآب)، نشریه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۵ (۱۹)، ۱۶۲-۱۴۹. https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_920.html

هاشمی، سید ضیاء، فولادیان، مجید، میرمحمد تبار، سید احمد، تیموری، محمود و تیموری، مصطفی (۱۴۰۱)، بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت تعاونی‌ها در ایران: مطالعه‌ای فراتحلیل، فصلنامه توسعه محلی، ۱۴ (۱)، ۲۷-۵۴. https://jrd.ut.ac.ir/article_87526.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

References

Ahmadpour Dariani, M, Dehghani, M. R, Imanipour, N & Ziya, B. (2018). Analysis of the role of regional advantages in the creation of new projects. *Entrepreneurship Development Journal*, 11(4), 601-619. (in Persian). https://jed.ut.ac.ir/article_70383.html

Ahmadpour Dariani, M, Sheikhiyn, N, & Hojatollah, R. (2004). *Entrepreneurial Experiences in Selected*. Tehran, Amirkabir Publications (in Persian). https://www.gisoom.com/book/1287323/

Agha Mohammadi, J., & Abdullahi, H. (2014). Analysis of the role of education in the development and promotion of entrepreneurship, *Rehiyaft Journal*, 59 (2), 76-88. (in Persian). https://rahyaft.nrisp.ac.ir/article_13572_c0f1cd2b

Akbarpour, M. (2023). Common Modeling of Rural Entrepreneurship Development (Review: Hashtroud City), *Entrepreneurship Education and Management Quarterly*, 2 (3), 1-18. (in Persian). https://eme.razi.ac.ir/article_2770.html

Alizadeh Toli, M, Rahmani, B, Manshizadeh, R, Razovian, M.T & Morid Sadat, P. (2022). Analysis of factors on sustainable entrepreneurship in coastal rural settlements (Case: Southern coastal villages - Qeshm), *Quarterly Regional Planning*, 12(48), 157-170. (in Persian). https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_5427.html

Amirzadeh M, & Ziyai, S. (2022). Study of factors and factors on the development of agricultural entrepreneurship in rural areas (case: Sirjan city), *Quarterly Journal of Production and Agricultural Economics*, 1 (1), 135-148. (in Persian) https://japem.asnrukh.ac.ir/article_184417.html

Archibong, C. A. (2004). *Technology, infrastructure and entrepreneurship*: Role of the government in building a sustainable economy. School of Business and Economics North Caroliana & T State University. https://www.researchgate.net/publication/381354981

Awlaqi, M.A., Aamer, A., & Habtoor, N. (2018). The effect of entrepreneurship training on entrepreneurial orientation: Evidence from a regression discontinuity design on micro-sized businesses, *The International Journal of Management Education*. 15(2),1-15. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2018.11.003

Burnett, K. A., & Danson, M. 2017. Enterprise and entrepreneurship on islands and remote rural environments. *The International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 18(1): 25-35. https://doi.org/10.1177/14657503166862

Chivu, L. (2019). Local entrepreneurship and social services in Romania. Territorialanalysis, *European Research on Management and Business Economics*, 25, 79–86. https://doi.org/10.1016/j.iedeen.2019.04.001

Das, S., Mitra. A., & Ali. H. (2015), *A Study on the Impact of Women Self-help Groups (SHGs) on Rural Entrepreneurship Development-A Case Study in Selected Areas of West Bengal*, A Thesis submitted to the Bidhan Chandra Krishi Viswavidyalaya In partial fulfillment of the requirement for the award of the Degree of Master of Science (Agriculture), 5 (3). http://www.ijsrp.org/research-paper-0315.php?rp=P393797

Davari, A., Baghersad, V., & Farrokh Manesh, T. (2022). Development and accreditation of entrepreneurial policy model, *Iranian Journal of Management Sciences*, 17 (66), 174-2. (in Persian). https://journal.iams.ir/article_378.html

Eskandari, M, Taghdisi, A, & Ghanbari, Y. (2020). Analysis of indicators and structures of entrepreneurship development in rural settlements of Boyer Ahmad city, *Quarterly Journal of Human Settlements Planning Studies*, 15 (54), 1273-1290. (in Persian) https://ensani.ir/fa/article/544239/

Faggio, J. and Silva, O. (2014). Self-employment and entrepreneurship in urban and rural labour markets, *Journal of Urban Economics*, 84 (2014) 67–85. https://doi.org/10.1016/j.jue.2014.09.001

Farahani, H, Rasoulinia, Z & Asdghi, Z. (2013). Factors affecting the growth of entrepreneurship in rural areas (Case: Jabransar village in Abdanan city), *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 3(9), 1-16. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/article-1-2148-fa.html

Feze Ghanbari Ghaleroudkhani, F & Moazen Jamshidi, M.H. (2021), The Factors Affecting on Creativity and Innovation of Military Personnel: A Meta-Analysis, Journal of Innovation Management, 4 (38), 88-63. (in Persian) https://www.nowavari.ir/article_144771.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

Galani-Moutafi, V. (2013). Rural space (re)produced'e practices, performances and visions, A case study from an Aegean Island. *Journal of Rural Studies*, 32(4), 103-113. https://www.researchgate.net/publication/257246328_Rural_space_reproduced

Gelard, P & Farhi, K. (2021). Designing a rural entrepreneurship development model in small businesses, *Entrepreneurship Development Quarterly*, 15 (4), 657-667. (in Persian) https://jed.ut.ac.ir/article_91251.html

Ghaderi, E, Kalantari, K, Barati, A & Kordalivand, S. (2023). Analysis of Rural Entrepreneurship Development Mechanisms (Case: Zirkoh City), *Quarterly Journal of Entrepreneurship Studies and Sustainable Development of Agriculture*, 10 (4), 39-58. (in Persian) https://jead.gau.ac.ir/article_6483.html

Ghadiri Masoum, M, Gholami, A, Mohammadzadeh, F & Rezaei, H. (2016). Entrepreneurship Development Model in the Rural Areas of Khoi City with Interpretive Structural Modeling, *Spatial Economy and Rural Development Quarterly*, 3 (21), 139-164. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/article-1-2902-fa.html

Haarpa, E., 2017, Macroeconomic Analysis of the Compititive Factors which Influence Innovation in Rural Entrepreneurship, Procedia Engineering , 181, 965 – 968. https://doi.org/10.1016/j.proeng.2017.02.494

Haji Hosseini, S. (2012). *Evaluations of rural areas with the region on entrepreneurship and empowerment (review: Shal section of Buin Zahra city)*. master's thesis in the field of geography and rural planning, Zanjan University, supervisor: Dr. Hossein. Farahani. (in Persian) https://elmnet.ir/doc/10569276-61622

Hashemi, S. Z, Fouladiyan, M, Mirmohammed Tabar, S.A, Timouri, M & Timouri, M. (2021). Investigating factors affecting the success of cooperatives in Iran: a meta-analysis study, *Local Development Quarterly*, 14 (1) , 27-54. (in Persian) https://jrd.ut.ac.ir/article_87526.html

Heidari Sarban, V. (2015). investigation of factors on the success of rural entrepreneurs in Ardabil Province, *Geography and Development Quarterly*, 38 (1), 151-168. (in Persian) https://gdij.usb.ac.ir/article_1937.html

Izadi, A. & Ghanbari, S. (2021). Agricultural Entrepreneurship and Development of Rural Areas (Case: Rashtkhwar Region). *Rural Quarterly and Sustainable Development of Space*, 2 (5), 19-38. (in Persian) https://vssd.birjand.ac.ir/article_1786.html

Izadi, b. (2012). *Structures affecting the development of entrepreneurship in small rural businesses in Shiraz, Master's thesis in the field of agricultural extension and education*. Shiraz University. Supervisor: Dr. Koresh Rezaei Moghadam. (in Persian) https://journal.iams.ir/article_378.html

Imani, S. (2008). *New Strategic Entrepreneurship in Rural Development*. Second National Conference on Rural Development of Iran. (in Persian). https://www.sid.ir/paper/820142/fa

Jamini, D, & Jamshidi, A. (2020). Modeling the development factors of entrepreneurship indicators in rural areas of Iran (Case: Oramanat of Kermanshah province), *Regional Planning Journal*, 11 (42), 73-94. (in Persian) https://sppl.ui.ac.ir/article_25804.html

Joseph Asitik, A. (2016). *Entrepreneurship: A means to poverty reduction in rural northern Ghana*, A thesis submitted in partial fulfilment for the requirements for the degree of Doctor of Philosophy at the University of Central Lancashire.https://core.ac.uk/download/pdf/46522415

Karimzadeh, H & Majnouni Totakhana, A. (2018). Modeling the development of rural entrepreneurship based on local capacities (Case: rural settlements of Benab city). *Rural and Development Quarterly*, 22 (85), 87-110. (in Persian) http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_91771.html

Karimzadeh, H., Hosseini Shahpariyan, N. & Hosseini Kahnoj, S. R. (2019). Sustainability evaluation of rural settlements in South Donbaleh Roud Dehestan of Izeh County Using VPromethee Technique and Fuzzy inference. *Journal of Research & Rural Planning*, 8(2), 59-76. https://jrrp.um.ac.ir/article_32244.html

Karami, A & Ali Yari, N. (2020). Identification of factors on entrepreneurship in rural areas of Shiraz, *Space Economics and Rural Development Quarterly*, 10 (35), 195-212. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/browse.php?a_id=3675&sid=1&slc_lang=fa

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

Kulkarni, S. M, & Narkhede, P. A. (2016). Entrepreneurship and Rural development, researchgate, 15 (18),1-12. https://www.researchgate.net/publication/313798944_Entrepreneurship_and_Rural_development

Kurdnaeij, A., Zali, M., Homan, H. & Shams, S. (2006). A tool for measuring the personality characteristics of Iranian entrepreneurs, Tehran University, *Faculty of Entrepreneurship*. (in Persian) https://agahbookshop.com/%D8%A7%D8%A8%D8%B2%D8%A7%D8%B1

Khoshmaram, M. (2016), Designing a model to identify entrepreneurial opportunities among entrepreneurs in the agricultural sector of Kermanshah province, PhD thesis, Razi University of Kermanshah, Supervisor: Dr. Kiomars Zarafshani. [in Persian]

Mehmood, S.T. (2018). *Success Factors of Entrepreneurship in Emerging Rural Economies*. Doctoral Study Submitted in Partial Fulfilment of the Requirements for the Degree of Doctor of Business Administration, Walden University. https://scholarworks.waldenu.edu/dissertations

Moradi, H. (2016). *Designing a suitable model of entrepreneurship in the rural areas of Kermanshah*. Ph.D. thesis in geography and rural planning, Khorazmi University of Tehran, supervisors: Dr. Hassan Afarakhte and Dr. Vahid Riahi. (in Persian) https://ganj.irandoc.ac.ir/#/articles/252b0256e6454a0db11726a7484b1faf

Niazi, M, Afra, H, Nejadi, A & Sakhaei, A. (2017). meta-analysis of the relationship between cultural capital and lifestyle, *Journal of Applied Sociology*, 29 (72), 1-20. (in Persian) https://jas.ui.ac.ir/article_22741.html

Niazi, M, Hosseinizadeh, S, Yagoubi, F, Sakhai, A & Amiri, M. (2018). Religion and Health; A meta-analysis on the studies and researches of religiosity and mental health in Iran (case study: researches conducted in the 80s and the first half of the 90s), Health Psychology Quarterly, 8 (29), 168-193. (in Persian) https://hpj.journals.pnu.ac.ir/article_5861.html

Omidpour, Fe, Rahmani Fazli, A.R, & Azizpour, F (2020). Analysis of structural factors on the development of entrepreneurship in rural areas of Delfan city, *Space Economics and Rural Development Quarterly*, 9 (31), 21-40. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/article-1-3487-fa.html

Pato, L. (2015). Rural entrepreneurship and Innovation: some successful women's initiatives, 55th Congress of the European Regional Science Association: World Renaissance: Changing roles for people and places. 5 (2), 25.28 https://hdl.handle.net/10419/124803

Petrin, T. (1997). Entrepreneurship as an economic force in rural development. REU Technical Series. Rome: FOA. https://www.fao.org/4/W6882e/w6882e00.htm

Rahmani Fazli, A., Azizpour, F., & Shamania, M. (2018). Analysis of Entrepreneurship Development Structures in Damghan Rural Area, *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 8 (28), 133-156. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/article-1-3321-fa.html

Rezaei Moghadam, K & Masoumi, E. (2017). Sustainable rural entrepreneurship, a response to the consequences of the boundless development of entrepreneurship in rural areas, *Entrepreneurship in Agriculture*, 5(2), 83-104. (in Persian) https://jead.gau.ac.ir/article_4350.html

Roknaddin Eftekhari, A & Mahdavi, D. (2006). Rural tourism development strategies using SWOT model (case: Small Lavasan district), *Humanities Lecturer Quarterly* (Spatial Planning), 10 (2), 1-30. (in Persian) *https://hsmsp.modares.ac.ir/article-21-5184-fa.html*

Roknaddin Eftekhari, A. R. & Sejasi Qaidari, H. (2013), Rural Development with Emphasis on Entrepreneurship (Definitions, Views and Experiences), Samt Publications, Tehran. (in Persian)

Rostami, K, Rahmani, B, & Manshizadeh, R. (2021), Analysis of the factors of entrepreneurship development center in rural areas (Case: Villages of Chandar district of Savjbalag city), *Regional Geography and Planning Quarterly*, 12 (2). 1-17. (in Persian) https://www.jgeoqeshm.ir/article_147710.html

Romero-Castro, N., Lopez-Cabarcos, M. A & Pineiro-Chousa, j. (2023). Finance, technology, and values: A configurational approach to the analysis of rural entrepreneurship, *Journal Technological Forecasting & Social Change*, 190 (2023), 122444. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122444.

Sadeghloo, T., Heidari Sarban, V., & Gholizadeh, S. (2016). Evaluation of Entrepreneurship Development in Rural Areas (Case: Villages of Bizki Dehistan), *Geography and Development Quarterly*, 49 (4), 37-58. (in Persian) https://gdij.usb.ac.ir/article_3450.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

Salehi Kakhki, M., Jahani, M. Ghanbarzadeh, H. (2019). Identification and prioritization of factors affecting the creation of rural entrepreneurship opportunities in Iran. *Journal of Research & Rural Planning*, 8(4), 69-90. https://jrrp.um.ac.ir/article_32686.html

Saure, R. J. (1986). Agriculture and the Rural Community: Opportunities and Challenges for Rural Development, Interdependenecies of Agricultural and Rural Communities in the Twenty first Century: The North Central Region, P. F. *Iowa State University, Ames, IA*, 1-11. https://www.researchgate.net/publication/224830639

Sanaeepour, H. (2024). Integrated Model of Sustainable Rural Entrepreneurship Development. *Journal of Sustainable Rural Development*, 8(1), 147-160. https://doi.org/10.22034/jsrd.2024.441849.1180

Shojaei Fard, A. (2018). Empowering and creating rural entrepreneurship in small business environments (case: Aisin village - Bandar Abbas city), *Regional Planning Quarterly*, 9 (36), 185-196. (in Persian) https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_3783.html

Toosi, R, Jamshidi, A & Taghdisi, A. (2013). Rural entrepreneurship and determination of its factors (case: villages of Minodasht city), *Rural Research and Planning Quarterly*, 3 (8), 1-11. (in Persian). https://jrrp.um.ac.ir/article_25237_bf73f14a6e52cbfffbde3733cdb0ff81

Taghdisi, A., Hashemi, S. & Hashemi, M. (2014). Analysis of effective factors in the fields of entrepreneurship development in rural areas, *Quarterly Journal of Geography and Environmental Studies*, 4 (3), 83-98. (in Persian) https://journals.iau.ir/article_556916.html

Valai, M., Abdollahi, A., Manafi Azar, R., & Safari, N. (2015), Analysis of factors on sustainable rural development with a review of entrepreneurship (Review: Miandoab County), Journal of Regional Planning, 5 (19), 149-162. (in Persian) https://jzpm.marvdasht.iau.ir/article_920.html

Zandieh, S., Sarafizadeh, A., Alam Tabriz, A., & Sakhdari, K. (2019). Rural entrepreneurship development model based on cognitive empowerment and explaining the role of the institutional environment in it (case: rural businesses). *Rural Quarterly. Development*, 23(2), 63-87. (in Persian) http://rvt.agri-peri.ac.ir/article_122556.html

Zhamatkesh Momtaz, J., Afrakhte, H., Riahi, V., & Qadiri Masoom, M. (2023). Modeling institutional factors on the development of entrepreneurship (Case: Nesa rural area in Karaj city), *Space Economy and Rural Development Quarterly*, 12 (46), 1-20. (in Persian) https://serd.khu.ac.ir/article-1-4004-fa.html

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]

پیوست ۱. وارد کردن داده ها و تحلیل آن در محیط cma_3 فراتحلیل

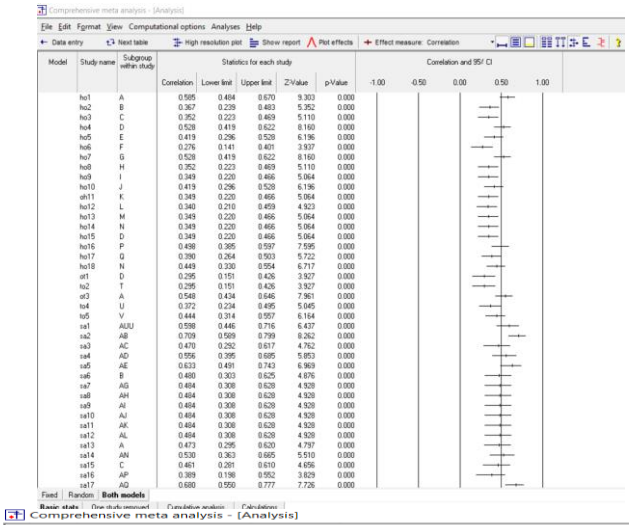

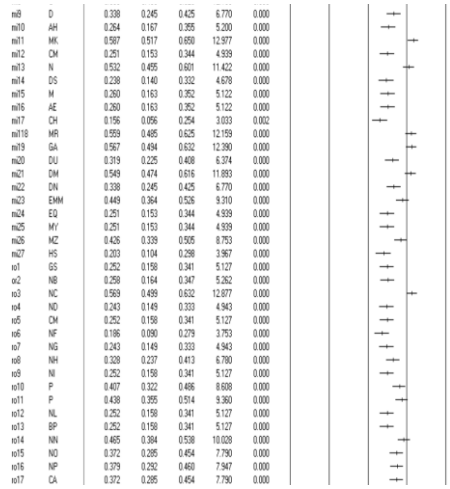

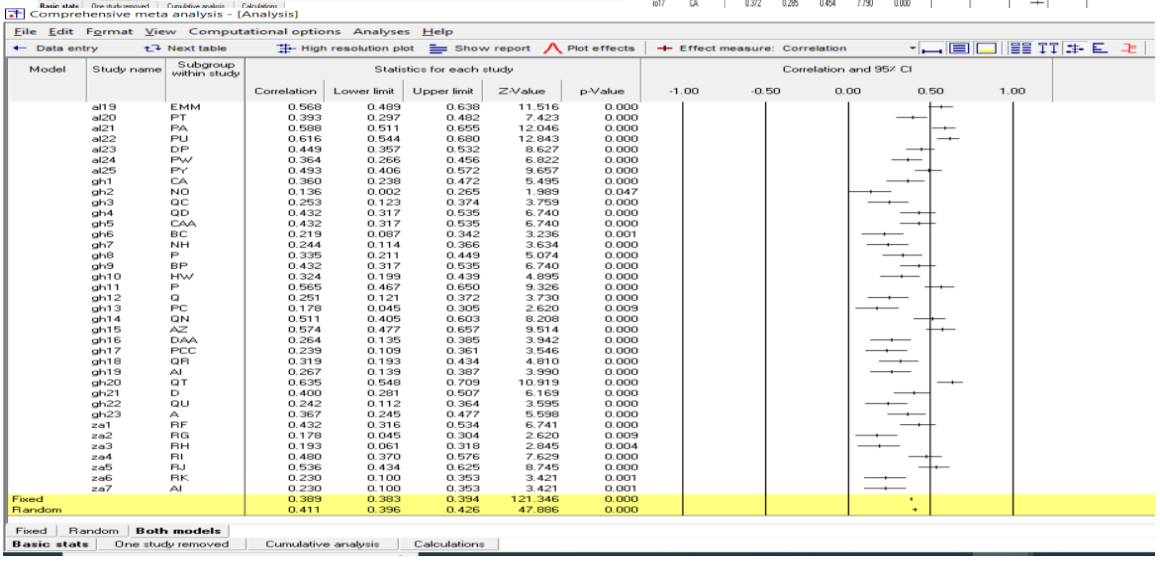

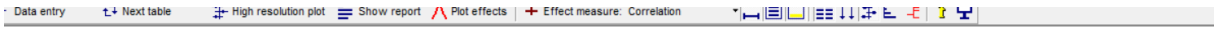

Model		Effect size and 95% interval			Test of null (2-Tail)		Prediction Interval		Between-study		Other heterogeneity statistics			
Model	Number Studies	Point estimate	Lower limit	Upper limit	Z-value	P-value	Lower limit	Upper limit	Tau	TauSq	Q-value	df (Q)	P-value	I-squared
Fixed	343	0.389	0.383	0.394	121.346	0.000					2425.029	342	0.000	85.897
Random	343	0.411	0.396	0.426	47.886	0.000	0.132	0.630	0.154	0.024				

[Downloaded from system.khu.ac.ir on 2025-12-06]

[DOI: 10.61186/serd.13.50.4]